

Поётга

ГАЗЕТА 1930 ЙИЛ 12 МАЙДАН ЧИКА БОШЛАГАН • Ўзбекистон Республикаси ИИВ нашри • 2004 йил 12 август, пайшанба • 33 (3561)-сон

“Бу ҳаётни ҳимоялаш керак. Тинчлигимизни ҳимоя қилишимиз керак. Келажак авлодимизни ҳимоялашимиз керак. Ҳимоя дегани нима? Ҳимоя дегани – аввало огоҳ бўлиш, дегани”.

И. КАРИМОВ.

ЯХШИ БЎЛ, БОЛАМ!

Дунё жумбоқларин ечиб кўрганлар,
Гоҳ шодлик, гоҳ қайғу тотиб кўрганлар,
Демишлар эл ичра иззат кўрганлар:
“Ҳаргиз ёмонларга эргашма, болам”.

Ватанинг, элингни жонингдан севсанг,
Юртинг тупроғини муқаддас билсанг,
Арзир ўз халқингга жон фидо қилсанг,
Ҳаргиз ёмонларга эргашма, болам.

Фарзандлик бурчини адо этганлар,
Она-Ватан дея шаҳид кетганлар,
Юртфуруш ноқасдир юртдан кетганлар,
Ҳаргиз ёмонларга эргашма, болам.

Адашмасин дея инсон боласи,
Дуога қўл очар ўзбек онаси,
Куй-кўшиқ, шодликка тўлсин хонаси,
Фақат яхшиларга эргашгин, болам,
Яхши бўл, яхши бўл, яхши бўл, болам!

Эркинбой РЎЗИБОВ,
милиция катта сержанти.

УШБУ СОНДА:

**ДЕМОКРАТИК
ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ
БАРПО ЭТИШ
ЙЎЛИДАГИ ЯНА БИР
МУҲИМ ҚАДАМ**

4-5

**ДУНЁ ҲАФТА
ИЧИДА**

6

ОСОЙИШТАЛИК

**ҲОВЛИДАН
БОШЛАНАДИ**

19

**САНЪАТИМИЗ
ДАРҒАСИ**

21

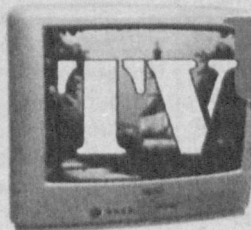
ҚАСД

23

Ҳикмат излаганга ҳикматдир дунё

**Ҳаёт хайрли ишлар
учун берилган, вайирли
ишлар учун эмас.**

+

HAYRATOMUZ VOQEALAR,
BOLAJONLAR SAHIFASI,
MUNAJJIMLAR BASHORATI,
SKANVORD VA KROSSVORDLAR,
HAJVIYA, XANDALAR,
SPORT YANGILIKLARI,
INTERNET VAZIRLARI

Поётга газетасининг иловаси

УСИНЧИ

ОЛАМ

БОЛАЛАР ҲУҚУҚЛАРИ ҲИМОЯДА

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ЮНИСЕФ болалар жамғармаси вакиллари ташаббуси билан Наманган вилоятида болалар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, улар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш ҳамда "Ювенал адлия" масалаларига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Унда вояга етмаганлар орасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш гуруҳлари, Андижон, Фаргона, Наманган вилоятларининг вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялари масъул котиблари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ва халқ таълими вакиллари қатнашдилар. Семинарда иштирокчиларга малакали ҳуқуқшунослар Ўзбекистон Республикасида ратификация қилинган "Бола ҳуқуқи тўғрисидаги Конвенция", "Бола ҳуқуқлари Декларацияси" ва бошқа халқаро ҳужжатлар тўғрисида маълумотлар бериб, саволларга жавоб беришди.

Иzzат ТОЛБОБОВ,
милиция подполковниги.

ЯНГИ ИНШОТ ҚЎРИҚҚА ОЛИНДИ

Маълумки қўриқлаш хизмати хўжалик ҳисобида фаолият юритади. Яъни, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлайди. Иншоотлар ва хонадонларни ишончли қўриқлаш мазкур хизматнинг асосий вазифаси ҳисобланади.

Яқинда Нарпай тумани ИИБ ҳузурдаги қўриқлаш бўлинимаси томонидан янги иншоот шартномага биноан қўриққа олинди. Бу ҳолат, биринчидан, мазкур ҳаётини муҳим объект ишончли муҳофаза қилинишига кафолат берса, иккинчидан, муддатли ҳарбий хизматни ўтаб қайтган маҳаллий йигитлар иш билан таъминланишига замин яратди.

Ушбу иншоот қўриққа олинишида бўлинма бошлиғи, милиция капитани Ф. Ҳамраевнинг сайъ-ҳаракатини таъкидлаб ўтиш жоиз. Хизматни оддий милиционерликдан бошлаган Фахриддин ўн йил ичида раҳбарликкача бўлган сермашаққат йўлни босиб ўтди. Ҳозирги пайтда икки юз нафарга яқин шахсий таркибга бошлиқ ҳамда яқин маслақдошдир. Камтаринлиги, самимийлиги ва доимо хизмат манфаатини кўзлаши билан касбдошлар ҳурматини қозонган.

Анвар ГУЛОМОВ,
милиция майори.

ҚАДРЛАГАН КАМ БЎЛМАСИН

Болалигимда бувам намоз ўқиб туриб, Аллоҳдан қариганимда қадримни олма, деб илтижо қилганлари ёдимда. Лекин ўша кезлари бу гапга унча эътибор бермасдим. Мана ўзим ҳам кексайиб бувамнинг ёшларига етдим. Энди Аллоҳдан қадр, оқибат ҳақида илтижо қилиш навбати менга етди.

Иккинчи жаҳон урушига кетиб, 1947 йилда қайтиб келдим. Ҳеч иккиланмай ички ишлар хизматида кирдим. 1984 йилдан буён нафақаданман. Лекин сафдошларим, шогирдларим мени ёлғизлатиб қўйишмади. Ҳозирда ёш ходимлар билан

учрашувлар ўтказиб, уларга ўз тажрибаларимдан гапириб бераман.

Саксон ёшни қаршилаш арафасида турибман. Жиззах вилоят ИИБдан вакиллар келиб, юбилей кунига уйингизни таъмирлаб берамиз дейишди. Бир томони ўнғайсиз бўлди. Лекин менга кўрсатилган ҳурматдан бошим осмонга етди. Чунки беш хонали уй янги қурилгандай қилиб таъмирланди. Хизматларимни инобатга олиб, мурувват кўрсатганлардан миннатдорман.

Мелибой ОДИЛОВ,
истефодаги ички хизмат подполковниги.

Профилактика инспектори ўзи хизмат қилаётган ҳудуддаги барча фуқаролар, шунингдек, болаларнинг ҳафвсизлигига масъулдир. Кўп йиллардан бери Жиззах туманидаги "Қулома" қишлоқ фуқаролар йиғини аҳолисига хизмат қилаётган милиция майори Кувондиқ Курбонов диққат эътиборини болаларнинг юриш-туриши, нима иш билан шуғулланишига қаратган. Шунинг учун ҳам йилнинг ўтган даврида қишлоқда болалар ва ўсмирлар билан боғлиқ жиноят содир бўлмади.

Суратда: профилактика катта инспектори, милиция майори Кувондиқ Курбонов ўсмирлар билан суҳбатлашяпти.

Абубақр КЕНЖАЕВ олган сурат.

СОДА ЗАВОДИ ПОСБОНЛАРИ

Кўнғирот сода заводи қурилиши мамлакатимиздаги энг йирик қурилиш деб эътироф этилмоқда.

Чўлда қад ростлаётган шаҳарни кўриб, инсоннинг яратувчанлик қобилиятига лол қоласиз. Томирлар аскарлардек бир чизикда саф тортиб, кўчаларга кўрк бағишлаб, шаҳарга ҳусн кўшмоқда.

Биз "шаҳар" деб бежиз таъриф бермаяпмиз. Чунки ҳозирнинг ўзида бу ерда олти мингдан зиёд аҳоли яшаб, меҳнат қилади. Уларга 250 ўринли ошхона, 50 ўринли қаҳвахона, 320 ўқувчига мўлжалланган мактаб, 90 ўринли болалар боғчаси, дўконлар, касалхона ва 300 ўринли клуб хизмат қилмоқда. Бундан ташқари, 48 ва 30 хонали яшаш жойлари, универсал дўкон, ёпиқ бозор, автотекат, меҳмонхона ва шаҳар ҳоки-

мияти биносининг қурилишлари ҳам жадаллик билан олиб борилмоқда.

Бу эса шубҳасиз яқин кунларда қуш унча қаноти, одам юрса оёғи куядиган Устпорт саҳросида кимёгарлар шаҳарчаси вуҷудга келишига далолатдир.

Қурилиш ишлари Хитойнинг "СИТИК" компанияси билан ҳамкорликда олиб борилмоқда.

– Завод ҳудудида осойишталикни таъминлаш учун тажрибали ходимларимизни жалб этганмиз, – дейди Кўнғирот тумани ИИБ бошлиғининг ўринбосари, милиция капитани Адилбек Мамбетқаримов. – Хорижий ишбилармонлар тарафидан уларнинг хизматларига ижобий баҳо берилаётгани бизни беҳад қувонтиради.

Дурдибой ХУДОЙШУКУРОВ.

Суратда: милиция майори Қ. Қоипназаров ишчилар билан суҳбатлашмоқда.

О. ОТАЖОНОВ олган сурат.

Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи йилига катта миқдорда газ конденсати ва нефть маҳсулотлари етказиб бериб мамлакатимиз иқтисодиётига муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Корхонадаги тайёр ва хом ашё маҳсулотларини сақлаш, тозалаш, қайта ишлаш цехларида иш жараёнлари тез алангаланувчи суюқликларга бевосита боғлиқлигини назарда тутсақ, арзимас эҳтиётсизлик катта фалокатларга олиб келиши аён бўлади.

Ҳар йили қиш бошланиши билан республикамиз миқёсида Ёнғин хавфсизлиги ойлиги ўтказилиши бежиз эмас, албатта. Лекин ҳаво ҳарорати жуда баланд бўлганда-чи? Албатта, бу даврда ҳам ёнғинлар келиб чиқиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Айниқса, нефть маҳсулотларини сақлаш омборлари, нефть маҳсулотларини тозалаш ва қайта ишлаш корхоналарида. Шунинг учун завод раҳбарияти масканларнинг ёнғин хавфсизлигига жуда катта аҳамият бермоқда. Ҳаво ҳарорати кўта-

рилгани инобатга олиниб завод директорининг буйруғига асосан Ёнғин хавфсизлиги ойлиги эълон қилинди. Иш режасига кўра қатор ижобий ишлар амалга оширилди. Ёнғин ва фалокатларнинг олдини олишда ёнғин хавфсизлиги хизмати вакиллари билан завод муҳандистехник ходимларнинг

операторларнинг ёнғин хавфсизлигини кўпол равишда бузаётганини кўрган масъул раҳбарлар изза бўлишди. Бундай кўрсатувлардан ҳар бир цех раҳбари иш ўринларидаги мавжуд камчиликларни зудлик билан бартараф этиши аниқ. Бундан ташқари объектлардаги ёнғин ўчириш воситаларининг доимий созили-

гини таъминлаш мақсадида завод раҳбарияти томонидан жорий йилнинг шу кунига қадар беш миллион сўмга яқин

маблағ ажратилиб, 200 та ўт ўчирувчилар қайта зарядлантирилиб, шай ҳолатга келтирилди. 25 дона ОУ-5 русумли ва 30 дона ОП-5 русумли янги ўт ўчиргичлар, ёрдамчи бинолардаги ички сув олиш жўмраклари учун 1000 метр энгиликлар ҳамда маҳсус резина ичкалар харид қилинди.

Ҳозирги кунда цехларда ёнғин каби фавқулодда ҳодисаларнинг олдини олиш мақсадида ўтказилаётган амалий машғуллар таҳсинга сазовор.

Шаҳобиддин УЗОҚОВ,
ички хизмат капитани.

ЭҲТИЁТ ЧОРАЛАРИ КЎРИЛЯПТИ

ўзаро ҳамкорлиги фойдадан ҳоли эмас. Заводда тузилган маҳсус комиссия техника хавфсизлиги, газдан кутқариш хизмати ходимлари билан биргаликда ўтказилган рейдлар катта самара берди. Натижада бир қатор камчиликлар очиб ташланди.

Ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилмаган 2 нафар раҳбар ходимнинг ойлик маошларидан 20 фоиз ушлаб қолинди. Телевидение орқали намойиш этилган, қўл остиларидаги ишчи, техник, навбатчи

ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ БАРПО ЭТИШ

Бу йил халқимизнинг ҳуқуқий демократик давлат куриш, жамиятни демократлаштириш ва янгилаш борасидаги хоҳиш-истагини рўёбга чиқариш йўлида навбатдаги муҳим қадам қўйилади. Бинобарин, декабрь ойида юртимизда илк бор икки палатали парламентга ва халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар бўлиб ўтади. Такомиллашган қонунчилик базаси ва кенг илмий асосга эга эканлиги билан ажралиб турувчи ушбу сиёсий кампаниянинг ўзига хос хусусиятлари нималардан иборат ҳамда аввалгиларидан қандай жиҳатлари билан фарқланади? Шу каби саволларга жавоб олиш мақсадида махсус мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси раиси Бўритош Мустафоев билан суҳбатлашди.

Мухбир: — Аввало, демократик давлатдаги сайлов тизими ва фуқароларнинг сайлов ҳуқуқи ҳақида тўхталсангиз.

Б. Мустафоев: — Сайлов ҳуқуқи энг муҳим сиёсий ҳуқуқлардан бири бўлиб, у фуқароларга нафақат вакиллик органларини ташкил этиш, балки бундай органларга ўз вакилларини юбориш имкониятини ҳам беради. Фуқаролар томонидан сайлов ҳуқуқларининг ҳеч тўсиқсиз амалга оширилиши уларнинг давлат бошқарувида иштирокининг энг муҳим шакллари билан бири ҳисобланади.

Эркин сайлов ҳуқуқининг амалга оширилиши, эркин ҳамда чинакамга ифода этиладиган халқ иродаси ҳокимият ва ҳар қандай ҳукумат қонунчилигининг асоси эканлиги ва ҳар бир шахснинг ўз давлатини бошқаришда бевоқифа ёки ўз вакиллари орқали қатнашиш ҳуқуқи кўпгина халқаро ҳужжатларда таъкидланган. Фуқароларнинг бевоқифа сайлов жараёнида, ўзлари эркин сайлайдиган вакиллари орқали мамлакатни бошқаришда қатнашиш ҳуқуқининг амалга оширилиши учун яратилган имкониятга қараб у ёки бу давлатнинг қай даражада демократия асосида яшаётганлигига баҳо бериш мумкин.

Демократиянинг ушбу энг муҳим томонини ҳаётга тадбиқ этиш, одамларнинг сайлов ҳуқуқи, ўз хоҳиш иродасини эркин ифодалаш, манфаатларини рўёбга чиқариш ва ҳимоя қилиш ҳуқуқини таъминлаш учун ҳақиқий шарт-шароит, қонуний замин яратиш берилиши лозим.

Мамлакатимизда бундай замин яратилган. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги, "Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги, "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида"ги Қонунларда сайловларга доир умумэтироф этилган демократик тартибот ва қоидалар мустаҳкамлаб қўйилган. Ана шу қонунлар асосида юртимизда илк бор икки палатали парламентга ва маҳаллий ҳокимият вакиллик органларига сайловлар бўлиб ўтади.

Мустақилликнинг ўтган йиллари мамлакатимизда миллий давлатчилигимизнинг мустаҳкамланиши ва демократик аънаналарнинг ривожланиши даври бўлди. Бу давр мобайнида фуқароларнинг сиёсий жараёнларда, давлат ва жамиятни бошқаришда иштирок этишининг ҳуқуқий негизлари ва механизмлари мунтазам такомиллаштирилди. Ўзбекистонда нафақат сайлов қонунчилиги янгилашиб борилаётир, балки сайловларга ёндашув фалсафаси ҳам ўзгармоқда. Яъни, сайлов қонунчилигида халқаро андозалар тўла ўз аксини топди ва ниҳоят, сайловлар демократиянинг юраги, узвий бўлаги бўлиб қолди.

Парламент фаолиятини такомиллаштириш замонавий демократик давлатни барпо этиш ва ривожлантиришнинг ажралмас хусусиятидир. Шунинг учун ҳам дунёдаги турли демократик тизимларда парламент фаолиятини такомиллаштириш ва усулларини шакллантиришнинг самардорлигини ошириш учун катта изланишлар олиб борилмоқда, Жаҳон амалиётидан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистонда 2002 йил 27 январда бўлиб ўтган Референдум яқунлари асосида Конституциямизга киритилган ўзгаришларга биноан қонун чиқарувчи орган — Олий Мажлис икки палатали парламент тизимига ўтади.

Мухбир: — Маълумки, республикамиз кўп партияли демократик давлат. Шу маънода сиёсий партияларнинг сайловлардаги роли ва иштироки қандай бўлади?

Б. Мустафоев: — Жамиятнинг сиёсий ҳаётида тутган ўрни, аҳамияти жиҳатидан сиёсий партиялар ва ҳаракатлар муҳим роль ўйнайди. Уларнинг мақсад ва вазифалари турлича бўлса-да, жамиятда сиёсий муаммоларни ҳал қилиш, турли сиёсий кучлар манфаатларини ҳимоя қилишда етакчи сиёсий куч сифатида фаолият кўрсатадилар.

Демократиянинг энг муҳим белгиларидан бири бу ҳокимият вакиллик органларининг кўппартиявийлик асосида шаклланишидир. Республикаимизда сиёсий ҳаётни демократлаштириш борасида конс-

титудиявий ҳуқуқий асос яратилган. Бунга мисол қилиб, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг "Жамоат бирлашмалари тўғрисида"ги, "Сиёсий партиялар тўғрисида"ги, "Нодавлат но-тижорат ташкилотлари тўғрисида"ги, "Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида"ги Қонунларини келтириш мумкин.

Жамиятнинг сиёсий тизими ижтимоий-сиёсий муносабатларда қатнашувчи ташкилотлардан иборат. Унинг ажралмас таркибий қисми ва асосий бўғинларидан бири эса сиёсий партиялардир.

Сиёсий партия мукамал ташкилот бўлиб, демократик бошқарув жараёнида муҳим, бир қатор ўзаро боғланган функцияларни амалга оширади. Шулардан энг асосийси давлат муассасалари ва органлари устидан маълум даражадаги назоратни қўлга киритиш мақсадида сайловларда қатнашиш ва ғалаба қозониш ҳисобланади.

Маълумки, ўтказилажак парламент сайловида сиёсий партияларнинг роли муҳим ўрин тутди. Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов янги тузилаётган Ўзбекистон либерал-демократик партияси ташаббускор гуруҳи аъзолари билан учрашувдаги маърузасида кўппартиявийлик шароитида ҳар қандай партия ва ҳаракат жамият ҳамда халқ орасида обрў топиш эвазига, авваламбор, сайловолди ва сайлов даврида ўз ғоялари, дастури ва амалий ишлари билан сайловчиларни ўзига эргаштира олиш ва кўпроқ овоз тўплаш ҳисобидан қонунчилик ва ижро ҳокимиятларига ўз вакилларини ўтказиш ва шулар орқали ўз олдида қўйган ғоя ва интилишларни амалга ошириш билан ўзини намоён қилиши табиийлигини таъкидлаб ўтдилар.

Сиёсий партиялар нафақат Қонунчилик палатаси, балки жойлардаги давлат ҳокимияти вакиллик органлари сайловида фаол иштирок этадилар, яъни парламентнинг юқори палатаси — Сенат аъзолари сайланишига ҳам билвосита таъсир кўрсатадилар.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ сайлов жараёнида сиёсий партияларнинг барчаси-

га тенг шарт-шароитлар яратиш берилди. Янги қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида"ги Қонунига мувофиқ сиёсий партияларни Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасига сайловда иштирок этишини молиялаштириш фақат ана шу мақсадлар учун ажратиладиган давлат маблағлари ҳисобидан амалга оширилади. Уларнинг бир депутатликка номзод ҳисобида тўғри келадиган миқдори Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланади. Бу сумма шу партиядан депутатликка кўрсатилган номзодлар рўйхатга олингандан кейин номзодлар сонига мувофиқ ҳажмда сиёсий партиянинг ҳисоб варағига ўтказилади.

Сиёсий партиялар ушбу маблағларни сайловолди кўргазмалари ташвиқот воситаларини нашр этишга; депутатликка номзодларнинг телевидение, радио орқали ва бошқа ахборот воситаларида чиқишларини ташкил этишга; номзодларнинг сайловчилар билан учрашувлари, уларнинг ишончли вакиллари ва бевоқифа сайлов округида сайловолди ташвиқотини ўтказиш учун жалб қилинадиган бошқа фаоллар ишини ташкиллаштиришга; сайлов кампаниясини ўтказишга доир умумпартиявий тадбирларга сарфлашлари керак.

Сайлов кампаниясида сиёсий партиялар, корхона, муассаса, ташкилотлар ва фуқаролар ихтиёрий равишда ўз маблағлари билан иштирок этишлари мумкин. Ушбу маблағлар Марказий сайлов комиссияси томонидан қабул қилиниб, сайловда иштирок этаётган номзодлар учун тенг тақсимланиши таъминланади.

Мухбир: — Кейинги пайтда Ўзбекистон Республикаси давлат қурилишига янги атамалар, жумладан "парламент", "сенат", "қуйи палата", "юқори палата" қабилида кириб келди. Шулар ҳақида кенгроқ тушунча бериб ўтсангиз.

Б. Мустафоев: — Дарҳақиқат, Конституциямизнинг 76-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси олий давлат вакиллик органи бўлиб, қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг амалга оширади. Олий Мажлис икки палатадан — Қонунчилик палатаси (қуйи палата) ва Сенат (юқори палата)дан иборат. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси ва Сенатининг ваколат муддати — беш йил.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси ҳудудий сайлов округлари бўйича кўппар-

тиявийлик асосида сайланган бир юз йигирма нафар депутатдан иборат бўлади. Сенат эса ҳудудий вакиллик палатаси бўлиб, Сенат аъзолари (сенаторлар)дан ташкил топади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг аъзолари Қорақалпоғистон Республикаси Жўрғи Кенгеси, вилоятлар, туманлар ва шаҳарлар давлат ҳокимияти вакиллик органи депутатларининг тегишли қўшма мажлисларида мазкур депутатлар орасидан яширин овоз бериш йўли билан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан тенг миқдорда — олти кишидан сайланади. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн олти нафар аъзоси фан, санъат, адабиёт, ишлаб чиқариш соҳасида, давлат ва жамият фаолиятининг бошқа тармоқларида катта амалий тажрибага эга бўлган ҳамда алоҳида хизмат кўрсатган энг обрўли фуқаролар орасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланади.

"Сенат", "Қонунчилик палатаси" — Ўзбекистон фуқаролари учун янги бўлган бу тушунчалар шу йил мамлакатимиз парламентига бўлиб ўтадиган сайловдан кейин ҳақиқатга айланади. Икки палатали парламент мамлакатимизда демократияни ривожлантиришда янги даврни очиб беради, Ўзбекистонда ижтимоий тараққиётнинг янада ривожланиши учун самарали вазият яратиш, фуқаролар ва давлат ўртасида ҳақиқий ва очиқ мулоқот қилиш воситасига айланади.

Икки палатали парламентлар бугунги кунда аксарият мамлакатларда фаолият кўрсатмоқда. Агар статистикага мурожаат қиладиган бўлсак, уларнинг сони кейинги йилларда 42 тадан 75 тага етди. 2005 йилда булар сафига Ўзбекистон парламенти ҳам қўшилади. Бугунги кунда кўплаб мамлакатлар Парламент институтига эга эканлигини таъкидлаб ўтиш жоиз. Айни пайтда ер кўрсатидаги 200 га яқин давлатнинг қарийиб 177 тасида олий қонун чиқарувчи вакиллик органи бўлмиш парламентлар мавжуд.

Ҳозирги замон парламентлари тузилиши, ваколатларининг қўламини, ижтимоий таркиби, ўз мамлакатлари сиёсий тизимида тутган ўрни, сайланиш тартиби, мавқеи билан бир-бирларидан ажралиб турадилар. Улар ҳатто номланиши, депутатларининг сони билан ҳам фарқ қилади. Масалан, АҚШда 535 депутатдан иборат Конгресс, Хитой Халқ Республикасида 2979 аъзодан иборат Умумхитой Халқ вакиллари Мажлиси, Россияда 626 на-

ЙЎЛИДАГИ ЯНА БИР МУҲИМ ҚАДАМ

фар депутатдан иборат Федерал Мажлисни мисол қилиб келтириш мумкин.

Кўпчилик икки палатали парламентларда куйи палата Қонунчилик палатаси деб номланиши унинг қонунчилик соҳасида мутлақ ваколатга эга эканлигидан далолат беради. Ўзбекистонда ҳам парламентнинг куйи палатаси Қонунчилик палатаси деб аталиши унинг қонун ижодкорлиги соҳасида устувор аҳамиятга эгаллиги ва доимий равишда фаолият олиб бориши, яъни профессионал парламент эканлигини англатади.

Мухбир: — Сайловларда кимлар иштирок этади? Сайловчиларнинг ҳуқуқ ва бурчлари ҳақида ҳам маълумот берсангиз.

Б. Мустафоев: — Ўзбекистон Республикасининг 18 ёшга тўлган барча фуқаролари сайлаш ҳуқуқига эгадирлар.

Қонунчилик палатасига сайланиш ҳуқуқига сайлов куни 25 ёшга тўлган ҳамда камида 5 йил Ўзбекистон ҳудудида муқим яшаётган фуқаролар эгалар. Илгари судланган фуқаролар депутатликка номзод этиб рўйхатга олинмас эди. Эндиликда бу қоида фақат содир этилган жинояти учун судланганлик ҳолати тугалланмаган ёки судланганлиги олиб ташланмаган фуқароларга тааллуқлидир. Суд томонидан муомалага лаёқатсиз, деб топилган фуқаролар, шунингдек, суд ҳукми билан озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланаётган шахслар сайланиши мумкин эмас ва сайловда қатнашмайдилар. Бошқа ҳар қандай ҳолларда фуқароларнинг сайлов ҳуқуқларини тўғридан-тўғри ёки билвосита чеклашга йўл қўйилмайди.

Фуқаролар жинси, irqий ва миллий мансублиги, тили, динга муносабати, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, маълумоти, машғулотининг тури ва хусусиятларидан қатъий назар тенг сайлов ҳуқуқига эгадирлар.

Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, Ўзбекистон Республикасида сайловлар сайловчиларнинг ўз хоҳиши билан ихтиёрий равишда қатнашиш асосида ўтказилади. Ҳеч ким фуқароларни сайловга қатнашиши ёки қатнашмаслигини мажбурий равишда амалга ошира олмайди, бунга қонун йўл қўймайди.

Куйидагилар: содир этилган жинояти учун судланганлик ҳолати тугалланмаган ёки судланганлик олиб ташланмаган фуқаролар; сайлов кунига қадар сўнги беш йил мобайнида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида муқим яшамаган фуқаролар; Ўзбекистон Республикаси Қурол-

ли Кучларининг ҳарбий хизматчилари, Миллий хавфсизлик хизмати, бошқа ҳарбийлаштирилган бўлинмаларнинг ходимлари; диний ташкилотлар ва бирлашмаларнинг профессионал хизматчилари депутатликка номзод этиб рўйхатга олинмайдилар.

Мухбир: — Депутатликка номзод кўрсатиш тартиби қандай?

Б. Мустафоев: — Қонунчилик палатаси депутатлигига номзодлар кўрсатиш ҳуқуқига сиёсий партиялар ва бевосита фуқаролар эгадирлар.

Сиёсий партия сайлов кампанияси бошланганлиги эълон қилинган кундан камида олти ой олдин Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган, сайловда иштирок этишни қўллаб-қувватловчи камида эллик минг сайловчининг имзосини тўплаган тақдирдагина депутатликка номзодлар кўрсатиши мумкин.

Белгиланган намунадаги имзо варақалари сайлов кампанияси бошланганлиги эълон қилингандан кейин Марказий сайлов комиссияси томонидан берилади.

Маъмурий-ҳудудий тузилмалардан бирида (Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят, Тошкент шаҳри) сиёсий партия эллик минг сайловчининг кўпи билан саккиз фоизи имзосини тўплаши мумкин.

Имзо варақаларида имзолар сохталаштирилган тақдирда Марказий сайлов комиссияси сиёсий партиянинг сайловда қатнашиш ҳуқуқини рад этади.

Депутатликка номзодлар сиёсий партияларнинг юқори органлари томонидан кўрсатилади. Сайловда иштирок этаётган ҳар бир сиёсий партия Қонунчилик палатаси депутатлигига бир юз йигирма нафар номзод, яъни ҳар бир сайлов округидан биттадан депутатликка номзод кўрсатишга ваколатлидир. Бир шахс фақат битта сайлов округидан депутатликка номзод этиб кўрсатилиши мумкин. Номзод танлаш тартибини сиёсий партияларнинг ўзлари ҳал этадилар. Сиёсий партиялар фақат ўз партияси аъзоларини ёки партиясизларни депутатликка номзод этиб кўрсатишга ваколатлидир.

Сайлаш ҳуқуқига эга бўлган ҳар бир фуқаро ёки фуқаролар гуруҳи қонунчилик палатаси депутатлигига номзод кўрсатиш учун тегишли сайлов округининг камида юз нафар сайловчисидан иборат сайловчилар ташаббускор гуруҳини тузиши мумкин.

Депутатликка номзод кўрсатган сайловчилар та-

шаббускор гуруҳи округ сайловчилари умумий сонининг камида саккиз фоизи миқдорда номзодни қўллаб-қувватловчи имзо тўплаши, бунда имзолаётган фуқаролар миқдори ҳар бир маҳалла, қишлоқ ёки овул бўйича муносиб равишда тақсимланган бўлиши шарт.

Сайловчилар имзосини тўплаш иш, хизмат, ўқиш, яшаш жойида, сайловолди тадбирларида, шунингдек, ташвиқот юритиш ва имзо тўплаш қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа жойларда олиб борилади. Имзо тўплаётган шахс томонидан сайловчиларни мажбур қилиш ва уларни пора эвазига ўзига оғдириб олишнинг ҳар қандай шакли қонунда белгиланган жавобгарликка сабаб бўлади.

Депутатликка номзодлар кўрсатиш сайловга 65 кун қолганида бошланади ва сайловга 45 кун қолганида тугайди. Депутатликка номзодларни рўйхатга олиш сайловга 35 кун қолганида тугалланади. Марказий сайлов комиссияси сиёсий партиялардан, сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан депутатликка номзодларни рўйхатга олиш учун ҳужжатларни қабул қилишни рўйхатга олиш мuddати тугашига етти кун қолганда тўхтатади. Қонунчиликка мувофиқ депутатликка номзод этиб кўрсатилган шахсга рўйхатга олинганлик гувоҳномаси берилади.

Давлат ҳокимияти вакиллик органларининг қўшма мажлисини чақиритиш, Сенат аъзолигига номзодлар кўрсатиш, шунингдек овоз беришни ўтказиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Мухбир: — Бу йилги сайловларнинг аввалгиларидан фарқи нимада?

Б. Мустафоев: — Бўлғуси парламент сайлови илгариги сайловлардан фарқ қилади. Бу, авваламбор, сайловга доир қонун ҳужжатларига киритилган ўзгаришлар билан боғлиқ, Янги таҳрирдаги, шу йил июль ойидан кучга кирган "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонунга мувофиқ Марказий сайлов комиссиясининг ваколатлари доираси бир мунча кенгайтирилган. Энди, ҳар бир сайлов округига тўғри келадиган сайловчилар нормасини Олий Мажлис эмас, балки Марказий сайлов комиссияси белгилайди. Шунингдек, айрим депутатларнинг ваколатларини ҳақиқий эмас, деб топиш масаласи бундан кейин ушбу комиссия томонидан ҳал этилади. Марказий сайлов комиссияси Раисининг ваколатлари кўлами кенгайтирилиши ҳам Марказий сайлов комиссия-

сининг мустақиллигини янада мустаҳкамлади. Жумладан, Марказий сайлов комиссиясининг Раиси Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг биринчи мажлисини очади, Раис ва Спикер сайлангунга қадар унга раислик қилади.

Маълумки, аввалги сайловларда Олий Мажлисга халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига депутатликка номзодлар кўрсатиш ҳуқуқига ҳокимият вакиллик органлари ҳам эга эдилар. Бу йилги сайловда эса ҳокимият вакиллик органлари парламентга ва маҳаллий Кенгашларга депутатликка номзодлар кўрсатмайдилар. Бу қоида сиёсий партиялар ролини янада оширади, кўппартиявийликни ривожлантиришга катта туртки бўлади.

Агар илгари Олий Мажлисга сайлов ўтказиш учун 250 та сайлов округини ташкил этиш талаб этилган бўлса, бу сайловларда Олий Мажлисининг қонунчилик палатасига сайлов юқорида айтиб ўтганимиздек, 120 та сайлов округи бўйича ўтказилади.

Бундан ташқари, агар илгари сайлов ўтган деб ҳисоблаш учун сайловчиларнинг ярми ҳозир бўлиши зарур бўлган бўлса, энди бунинг учун сайловчиларнинг 33 фоизи сайловда қатнашиши талаб этилади. Бу тартиб жаҳон сайлов амалиётига тўғри келади.

Мухбир: — Сиёсий партиялар ҳақидаги фикрларингиз. Уларнинг демократик жамият курилишидаги ролини қандай деб биласиз?

Б. Мустафоев: — Жамият ривожланган сари унинг ижтимоий ҳаётида сиёсий партияларнинг роли ва аҳамияти, уларнинг сиёсий мавқеи ҳам ошиб боради. Сиёсий партиялар жамиятни ҳаракатга келтирувчи асосий сиёсий кучлардан бири ҳисобланади. Қайси мамлакатда сиёсий партиялар ҳаракатда бўлмас экан, шу жойда фикрлар эркинлиги, хилма-хиллиги ҳам бўлмайди, бу ҳол жамият ривожига салбий таъсир кўрсатади.

Жамиятнинг сиёсий тизимида ўзининг тутган ўрни ва мавқеи жиҳатидан давлат ҳокимиятидан кейинги ўрини сиёсий партиялар эгаллайди. Тарихий тараққиётнинг маълум бир bosқичида жамиятда ижтимоий-иқтисодий табақаланиш рўй берган ва бунинг оқибатида манфаатлари бир-бирига қарама-қарши бўлган ижтимоий гуруҳлар ва улар манфаатларини ифода қилувчи сиёсий партиялар шакллана бошланган.

Конституциямизнинг 34-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси фуқа-

ролари касаба уюшмалари, сиёсий партиялар ва бошқа жамоат бирлашмаларига уюшиш, оммавий ҳаракатларда иштирок этиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистонда сиёсий партиялар турли табақа ва гуруҳларнинг сиёсий ирода-сини ифодалайди ва ўзларининг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари орқали давлат ҳокимиятини тузишда иштирок этади.

Сиёсий партияларга муайян ҳуқуқлар берилган. Жумладан, улар ўз фаолияти тўғрисида ахборотни эркин тарқатиш, ўз гоёлари, мақсад ва қарорларини тарғиб этиш, сайлаб қўйиладиган давлат органларида ўз вакиллари орқали тегишли қарорларни тайёрлашда иштирок этиш, қонунда белгилаб қўйилган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти, давлат ҳокимияти органлари сайловларида иштирок этиш, партия фаолияти билан боғлиқ йиғилишлар, анжуманлар ва бошқа тадбирларни ўтказиш, қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда оммавий ахборот воситалари таъсис этиш ва бошқа оммавий ахборот воситаларидан фойдаланиш, республикадаги бошқа сиёсий партиялар билан иттифоқ (блок) тузиш, улар ва бошқа жамоат бирлашмалари билан шартнома муносабатлари ўрнатиш ҳуқуқига эгадирлар.

Бугунги кунда мамлакатимизда бешта сиёсий партия фаолият кўрсатиб келмоқда. Булар "Халқ демократик" партияси, "Адолат" социал-демократик партияси, "Миллий тикланиш" демократик партияси, Фидокорлар миллий демократик партияси ва Ўзбекистон либерал-демократик партиясидир. Уларда парламент сайловларида иштирок этиш имконияти мавжуд.

Мухбир: — Сайловчиларга истакларингиз.

Б. Мустафоев: — Энг аввало, уларга соғлиқ тилайман. Қолаверса, уларни бу йилги давлат ҳокимияти вакиллик органларига сайловларда фаол иштирок этишга чақираман. Чунки, мамлакатимизда ўтажақ сайловлар унда иштирок этувчи барча юртдошларимизнинг эзгу мақсадлари, фаровон ҳаёт сари интилишларини ифодалайди. Фаровонлик том маънода жамиятимизда ўз аксини топиши учун ислохотларни давом эттириш, улар самарали бўлиши учун эса мамлакатимизда тинчлик, осойишталик, тотувлик ҳукм суриши шарт. Буларнинг барчаси учун биз ҳаммамиз масъулмиз.

Мухбир: — Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош:

ШУҲРАТ МУРОДОВ.

ОТИШМАЛАР ДАВОМ ЭТЯПТИ

Боғдоддаги "Шератон" ва "Фаластин" меҳмонхоналари яқинида портлаш юз берди. Артиллерия снарядидан тайёрланган бомба ахлат орасига яширилган бўлиб, АҚШ ҳарбийлари патруль машинаси ўтаётганида портлади. "Ново-

сти" Россия Ахборот агентлигининг маълумотларига қараганда, патруль машинасидаги аскарлар жабр чекмаган. Аммо ИТАР-ТАСС хабарларига кўра, икки ҳарбий хизматчи жароҳат олган, машина эса жиддий зарарланган.

Ироқ пойтахтининг шарқий қисмида шиалар етакчиси Муқтода ал-Садр тарафдорлари билан иттифоқчи кўшинлар ўртасида кучли отишмалар давом этяпти.

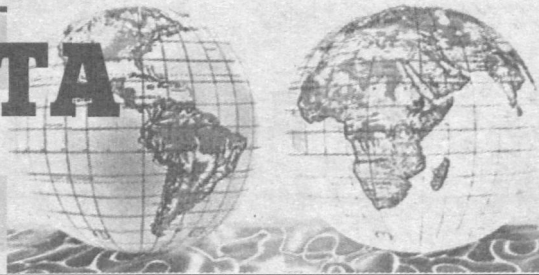
Нажаф шаҳрида ҳам тўқнашувлар юз бериб турибди. АҚШ ҳарбийлари шаҳарни забт этишга ҳозирлик кўриб, тинч аҳолидан уйларини тарк этишларини сўрашмоқда.

АЙТИЛГАН СЎЗ - ОТИЛГАН ЎҚ

Бундан бир неча кун олдин Грузия раҳбари Михаил Саакашвили Абхазия киргочлари томон йўл оладиган хорижий кемалар ўққа тутлади, деб огоҳлантирган эди. Кейинроқ мамлакатнинг Мудофаа вазири Грузиянинг ҳаво кенгликларини бузиб кирадиган самолётлар уриб туширилиши ҳақида баёнот берди.

Шундан сўнг Россия Давлат Думаси раиси ўринбосари Владимир Жириновский атайлаб автомобилда Анапидан Абхазия томон йўл олди ва ... грузин ҳарбийлари томонидан ўққа тутилди. Бу ҳақда Россия либераль-демократик партиясининг Думадаги фракцияси тарқатган маълумотда хабар қилинди. Партия етакчиси жароҳатланмаган ва хавфсизроқ бўлган Сочи оромгоҳлари сари йўл солган.

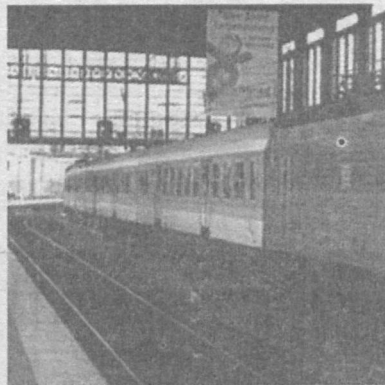
ДУНЁ ҲАФТА ИЧИДА

ЭЛЕКТР ПОЕЗДИДАГИ ҲОДИСА

Берлин бўйлаб қатнайдиغان электр поездларидан бирида эрталаб соат 7.15да ёнғин юз берди. Фалокат чоғида поезд ер ости йўлаги (тоннель) ичида эди. Фавқулодда ҳолатдан хабар топган машинист уни эҳтиёткорлик билан ҳайдаб, навбатдаги бекатгача етказди. Йўловчилар орасида ҳалок бўлганлар, жиддий жароҳатланганлар йўқ. Бу машинистнинг усталиги шарофатидан. Фақат уч киши тутундан захарланиб, шифохонага ётқизилган. Уларнинг ҳаёти хавф остида эмас.

Ёнғин келиб чиқиши сабаблари ўрганиляпти. Ўт ўчирувчилар тоннелни кўздан кечиришмоқда. Полиция бир неча йўналишда шаҳар ичида қатнайдиغان электр поездлари қатновини тўхтатди. Воқеа жойида 80 дан зиёд полиция ходими хизмат олиб бормоқда.

ЯНА БИР ҚЎПОРУВЧИЛИК

Маълумотларга қараганда, Pars меҳмонхонаси ходимларига қўпоровчилик юз беришидан 10 дақиқа олдин бу ҳақда кимдир хабар қилган. Кейинроқ шаҳар четидаги газкомпрессор станциясида ҳам иккита портловчи қурилма портлади. Бу гал бахтли тасодиф туфайли ҳеч ким жароҳатланмади. Келиб чиққан ёнғин тезда ўчирилди, газ чиқиши ҳам бартараф этилди. Портлашдан ярим соат олдин бу ҳақда номаълум кимса хабар берган эди.

Юқоридаги қўпоровчиликлар учун жавобгарликни "Ал Қоида" ташкилоти билан алоқадор гуруҳ ўз зиммасига олди.

ТЕРРОРЧИЛАР МАЧИТГА ТАҲДИД СОЛИШДИ

Ўтган дам олиш кунлари Карачи кўчаларида учта бомба портлади. Ўлганлар ва яраланганлар сони бир неча ўн кишидан ошиб кетди. Якшанба кунини шаҳарнинг гарбий чеккасидаги мачит яқинида икки марта портлаш юз берди. Қўлбола бомбалар мотоциклга ўрнатилган эди. Натижада 8 киши ўлди, 40 дан зиёд одам яраланди.

Хуқуқни муҳофаза қилиш идоралари вакилларининг айтишича, биринчи портлаш у қадар кучли бўлмаган. Ҳойнаҳой, жиноятчилар шу тариха атрофдаги одамларнинг диққатини тортишмоқчи бўлишган. Қўп оломон тўплангач эса иккинчи – анча кучлироқ портлаш юз берди. Кейинчалик маълум бўлишича, экстремистлар учта бомба ўрнатишган экан. Учинчиси номаълум сабабларга кўра портламай қолди. Уни воқеа жойига етиб келган сапёрлар зарарсизлантиришди. Ҳозирча террорчилик ҳаракатини ҳеч бир ташкилот ўз зиммасига олгани йўқ. Тергов ҳаракатини бошлаган полициячиларнинг фикрича, бунга "Ал-Қоида" жангарилари алоқадор.

Шанба кунини эрталаб Карачининг бошқа туманида қайд этилган портлаш ҳам икки кишини ҳаётдан олиб кетди. Бомба автомобиллар ижарага бериладиган марказ ёнида портлади.

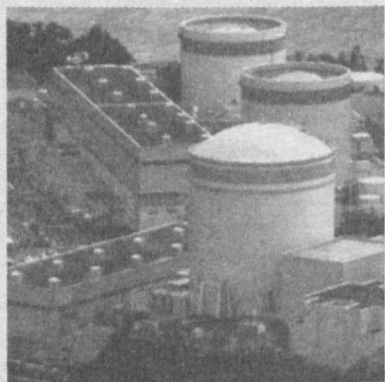

ЯПОНИЯ ЧЕРНОБИЛИ

Энди Япониянинг Фукуи префектурасидаги Mihima атом электростанциясини шундай аташса керак. Бу ерда 9 август кунини эрталаб соат 9.30да реактордан +270 даражали буг отилиб чиқиб, 5 ишчи ҳалок бўлди, 18 киши жароҳатланди. Улардан 5 нафарининг аҳволи оғир.

Шу кунини Фукусима-Дайни атом электростанциясида ҳам радиоактив сувнинг сизиб чиққани қайд этилди. Ҳозирча бу ерда жабрланганлар ҳақида маълумот йўқ.

Мутахассисларнинг фикрича, Япониядаги бу иншоотларда юз бераётган носозликларнинг сабаби уларнинг эскирганлигидир. Одатда кўпчилик реакторларнинг фойдаланиши муддати 30 йил. Mihima станцияси эса 1970 йилда ишга туширилган эди.

АВТОФАЛОКАТ

Сешанба кунини кечки пайт Москва марказида йирик йўл-транспорт ҳодисаси юз берди. Учинчи ҳалқа йўлда олтита автомашина ва битта автобус тўқнашиб кетди. Натижада уч "Мерседес", икки "Жигули" битта автофургон ва "Икарус" автобуси шикастланди. ЙПХ вакилининг айтишича, бир "Жигули"нинг ҳайдовчиси ҳалок бўлган, уч киши тан жароҳати олган. Автобус йўловчилари шикастланмади. Йўл-транспорт ҳодисаси оқибатида учинчи ҳалқа йўл деярли тўсилиб қолди. Дастлабки маълумотларга қараганда, автофалокатга тезликнинг оширилиши ва йўл ҳаракати қоидаларининг бузилиши сабаб бўлган.

АҲМАД ЧАЛАБИЙ ЖОСУСМИ?

Ироқ суди мамлакатнинг Муваққат бошқарув кенгаши собиқ аъзоси Аҳмад Чалабийни қалбаки пул ясашда айблаб ҳибсга олиш учун ордер берди.

У 1992 йилда мамлакат банкидан 250 млн АҚШ долларини олиб кетгани учун сиртдан 22 йилга сургун жазосига

ҳукм қилинган эди. Чалабий АҚШ ҳарбий сирларини ошкор этганликда ҳам айбланипти. Ҳозир у Техронда яшаяпти. Чалабийнинг Ироқдаги уйи тинтув қилинганда эски намунадаги ироқ динорларининг қалбаки банкнотлари топилди. Унинг жияни эса қотилликда айбланипти.

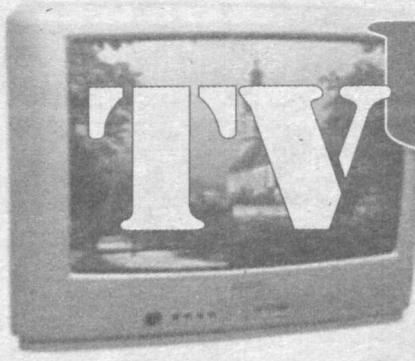
МҲЙЛОВЛИ «ТЕРРОРЧИ»

Брюсселда Венага учаётган самолёт манзилга етмасдан қўнишга мажбур бўлди. Хайриятки, бунга техник носозлик ёки террорчилик сабаб эмас эди.

Гап шундаки, парвоз бошлангач, 20 дақиқадан сўнг учувчилар кабинасига йўловчилардан бирига қарашли "жанговар" кайфиятдаги мушук отилиб кирди. Маълум бўлишича, эгаси уни жимгина ўйнаб юрар деб қафасидан чиқарган экан.

Стюардесса кабина эшигини очиб, учувчиларга овқат узатётган пайтида мушукнинг ҳам иштаҳаси кўзиб, экипажга хужум қилди. Ҳар ҳолда улар шундай тахминда. Бароқполвон фақат овқатланиш билан чекланмади. Камига егулигини бўлишгиси келмаган иккинчи учувчининг юзини тимдалаб олди. Бу ҳам етмагандек приборлар тахтаси устида сакраб ўйнашга тушди. Охири экипаж самолётни қайтиб Брюсселга қўндиришга мажбур бўлди. Сўнг "безори"ни икки соат деганда зўрга тутиб, қафасга қамаб, яна парвозни давом эттиришди.

HAYRATOMUZ VOQEALAR,
BOLAJONLAR SAHIFASI,
MUNAJJIMLAR BASHORATI,
SKANVORD VA KROSSVORDLAR,
HAJVIYA, XANDALAR,
SPORT YANGILIKLARI,
INTERNET XABARLARI.

OLAM

“МММ” ҳақида эшитмаган киши бўлмаса керак. Бу акциядорлик жамятининг президенти Сергей Пантелеевич Мавроди ўтган асрнинг 90-йилларида мижозларининг содда, гўлгидан фойдаланиб, даромадининг аксариятини солиқдан яшириб, катта миқдорда бойлик тўплаган эди.

Бозор иқтисодига ўтиш даврида МДХ мамлакатларида катта-кичик “Мавроди”лар кўпайиб кетгани ҳеч кимга сир эмас. Уларнинг ҳақли жазога тортилганлари ҳам, яшириниб юрганлари ҳам, ҳали-ҳануз фош этилмай хотиржам фаолият юритаётганлари ҳам бор. Қарангки, бу тоифадаги фирибгарлар ўрта асрларда ҳам учраган экан. Шундайлардан бири шотландиялик Жон Лоу эди.

У 1671 йилда заргар ва банкир оиласида туғилди. 23 ёшида Вильсон исмли кишини дуэлга чақириб голиб чиқди. Аммо ўша пайтлари куч синашишнинг бундай шафқатсиз тури тақиқланган эди.

муваффақ бўлди. XVIII аср бошларида Франциянинг молиявий аҳволи айтарли даражада яхши эмасди: солиқ йиғиш тизими оқсаб, давлат хўжалигида 1716 йилга келиб давлат хазинасида-

ташки қарзлардан қутилиш мумкин, деб умид қилганди.

Тез орада банкнинг молиявий аҳволи Лоуга ишни янада кенгайтириш имконини берди. 1717 йилда у машҳур Ҳинд компаниясини очди.

Аммо шундан кейин ҳам таниқли молиячи тинчимади. Орадан биров вақт ўтгач, Лоу Филипп Орлеанскийдан қироллик ерларини ижарага олди. Банк яна 300 мингта акция чиқарди. Улардан ҳар бирининг баҳоси 5 минг ливрга етди. Аввалига истаган киши қимматбаҳо қоғозларни сотиб олиши мумкин эди. Ҳаридорлар сони ҳаддан ташқари ошиб кетгач, банк раҳбарияти чекловлар ўрнатишга мажбур бўлди. Айни пайтда молиявий корхона янги пулларнинг қадрини кўтаришга эришди: энди

ДУНЁДАГИ БИРИНЧИ МОЛИЯВИЙ ПИРАМИДА

Қонунни бузгани – одам ўлдиргани учун у саккиз йилга қамалди. Аммо кўп ўтмай Лоуни афв этиб, озод қилишди.

Шундан сўнг Жон Ватанини тарк этиб, пул кредитларини қўлга киритиш учун бошқа мамлакатлар сари йўл олди. У ўша пайтлари банк ишининг йирик маркази бўлган Италияга келди.

Сафари қариб Шотландияга қайтгач эса молия ва банк ишига бағишланган икита китоб ёзди. Уларда ҳар қандай давлат ва халқнинг асосий сармоёси пул маблағларидир, шунинг учун барча кучни сармоёни кўпайтиришга йўналтириш керак, деган ғояни илгари сурди. Лоу биринчи бўлиб қимматбаҳо металл пулларни қоғоз пулларга алмаштиришни таклиф этди. Аммо бу таклиф Шотландияда ҳукумат вакиллари томонидан ҳам, банкирлар томонидан ҳам маъқулланмади. Шундан сўнг Жон Лоу аввал Бельгияга, кейин Францияга йўл олди. Парижга кўчиб келгач, тез орада ўта ашаддий омадли қиморбоз сифатида ном қозонди. Аммо кўп ўтмай Франция пойтахти ҳокимлигининг буйруғига кўра бу шаҳардан қувғин қилинди.

Кейинроқ у яна Парижга қайтишга, регент Филипп Орлеанский билан учрашишга

ги камомад 140 миллион АҚШ долларини ташкил этарди.

Франция иқтисодини қутқариб қолиш учун нимадир қилиш зарур эди. Шунда Паррабер деган аёл Филипп Орлеанскийга Жон Лоуни шотландиялик истеъдодли молиячи сифатида таништирди. Лоу ўзи ишлаб чиққан молиявий тизимни амалда синаб кўришни таклиф этди.

Лоу кашфиётларининг моҳияти, юқорида айтганимиздек, қимматбаҳо металллар, пулларни банк билетларига алмаштиришдан иборат эди. Аммо оддий қоғоз пуллар фуқароларнинг ишончини қозониши учун молиявий жиҳатдан бақувват корхона уларни кафолатлаши керак эди.

Лоу ана шундай корхона – банк ташкил этди. Бу ишда, шунингдек, Франциянинг яна кўплаб нуфузли кишилари иштирок этишди. Кўп ўтмай ҳамма бадавлат французлар янги банк чиқарган билетларни сотиб ола бошлади. Бунга молиявий корхона раҳбарларининг мижозлар истаган пайтда қоғоз пуллар тилла ва кумушга алмаштириб берилади дея ишонтиргани сабаб бўлганди. Лоу банк билетлари келажакда ҳақиқий (металл) пуллар билан бир хил қиймат касб этади, ўшанда улар ҳисобидан

акцияни фақат банк билети-га сотиб олиш мумкин эди. Натижада бойлар ўзларини тўплаган бойликни банкка топшириб, эвазига қоғоз пул, сўнг унинг ёрдамида акция олиш бўйича гўё мусобақа ўйнай бошлади.

1718 йилда Жон Лоу таъсис этган муассаса давлат банкига айлантирилди. Аммо у бошлаган ҳамма ишлар ҳам бароридан келавермаган. Айнан молия тизимида йўл қўйилган жиддий камчиликлар туфайли кейинчалик банк иши, шундай қудратли мамлакатнинг иқтисоди издан чиқди. Масалан, кўп миқдорда акциялар чиқарилгани ана шундай хатолардан бири эди. Акцияларни сотиб олиш учун одамларда қоғоз пул қолмаганида Лоу кўшимча банк билетлари босиб чиқаришга буйруқ берди. Оқибатда бу пулнинг қадрсизланишига олиб келди.

1718 йилда олтин саноатчиларидан бири Парижга Луизианада тилла кони топилгани ҳақида хабар келтирди. Шундан сўнг бу конни Ҳинд компанияси гўё 25 миллион банкнотга сотиб олди, деган миш-миш тарқалди. Ўша кунлик акцияларнинг баҳоси 25 минг ливрга кўтарилди. Ўшанда кўплаб парижликлар бойиб кетишди. Давлат олдидаги буюк хизматлари учун Жон Лоу 1719

йилда қирол фармонида кўра Франция молия вазири этиб тайинланди, Фанлар Академиясининг аъзолигига сайланди.

Орадан бир неча ой ўтиб, яъни 1720 йил бошларида Лоунинг банкида баъзи молиявий қийинчиликлар юзага келди. Ўшанда герцог Бурбонский бир пайтлар банкка қўйган сармоёсини қайтариб олишга шошилди. У қўлидаги банк билетларини олтин ва кумушга айрибошлади. Гувоҳларнинг айтишича, герцог ўз қасрига уч арава тилла-кумуш олиб кетган.

Бундан хабар тогган одамлар банк инқирозга учрагани ҳақида гап тарқатиб юборишди. Натижада акцияларнинг баҳоси кўз-очиб юмгунча 30-60 фоизга тушиб кетади. Тарихчиларнинг гувоҳлик беришича, новвойлар кўчаларда кулчаларнинг донасини 200 банкнотдан пуллашган экан.

Шаҳарликлар ваҳимага тушишади. Улар тезроқ қўлларидан банк билетларидан қутилишга ҳаракат қилишади. Табиийки, бор-йўғи етти юз миллион ливр ҳисобидан уч миллиард банкнот чиқарилгани учун банк раҳбарияти мижозларга керакли миқдорда нақд металл пул топиб беролмади. Шундай қилиб, Лоунинг молиявий тизими ўзининг ночор, номукамаллигини кўрсатди. Тез орада

банк ўзини банкрот деб эълон қилди.

Машҳур молиячининг муваффақиятли бошланган иши шу тарзда аянчли поёнига етди. Оломон ғазабдан кўрққан Жон Лоу ўзининг Поле-Рояль қалъасига яшириниб олди.

Филипп Орлеанский истеъдодли молиячи ихтиро этган молиявий тизим зил кетганига анча пайт ишонмади. Фақат Руль қишлоғи ёнидан ўтаётган хонавайрон бўлган, алданиб қолган одамларнинг ўз сармоёлари қайтарилишини талаб қилишаётганини эшитиб, аччиқ ҳақиқатни англади.

Жон Лоу 1720 йил ўрталарида исёнга шайланган Францияни шармандаларча тарк этди. Ҳинд банки банкротга учрагани ҳақидаги фармонга 1721 йил апрелда имзо чекилди. Корхонанинг кўплаб мижозлари сармоёсидан айрилиб, алданиб қолаверди.

Анча пайт Жон Лоу шахсини янгича иқтисодий тизим яратишга уринган социалист ва демократ деб талқин қилишга уринилди. Аммо ҳозирги мутахассислар уни мамлакат тараққиёти, фуқароларнинг фаровонлиги ҳеч ҳам қизиқтирмаган, фақат ўз фойдасини ўйлаган ашаддий фирибгар деб ҳисоблашади.

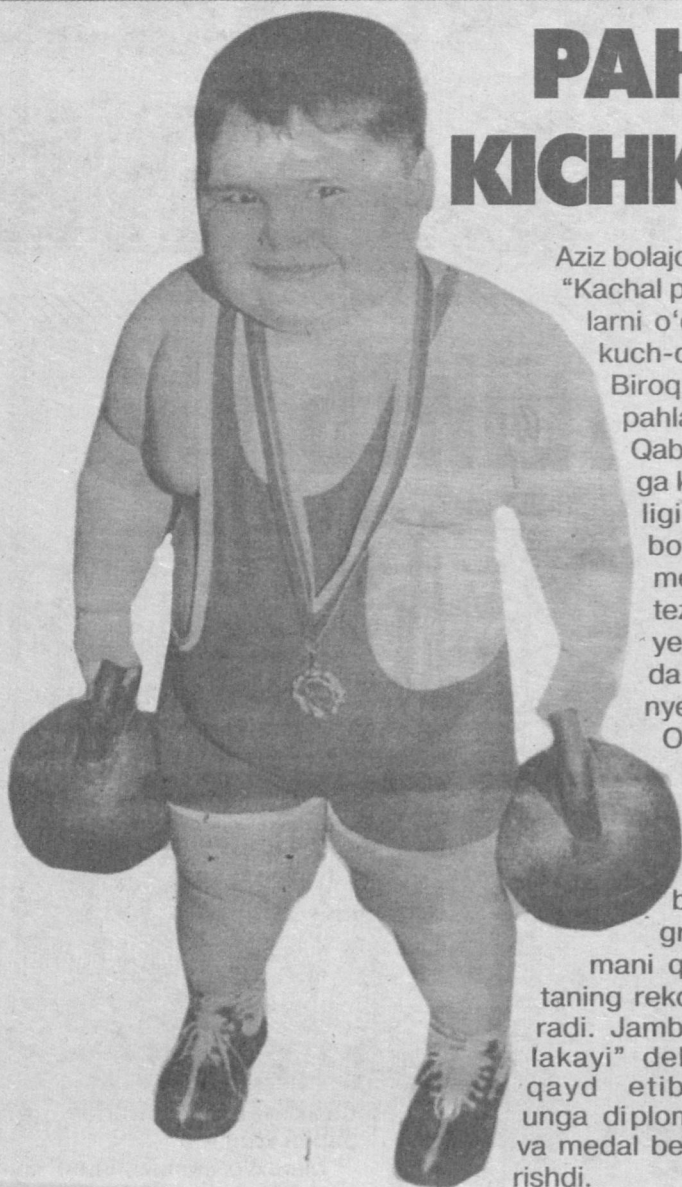
Париждан бош олиб кетгач, Лоу оиласи билан Италиядан паноҳ топди. У яна қимор ўйинига берилиб кетди. Венецияда бу ернинг иқтисодини қайта қуришга уриниб кўрди. Аммо узоқни кўра билувчи венецияликлар ушбу таклифга рози бўлишмади. Буюк найрангбоз 1729 йилда вафот этди. Ундан болаларига бир неча қимматбаҳо сурат ва нархи 40 минг ливр турадиган жавоҳир мерос бўлиб қолди.

BOLALAR SAHIFASI

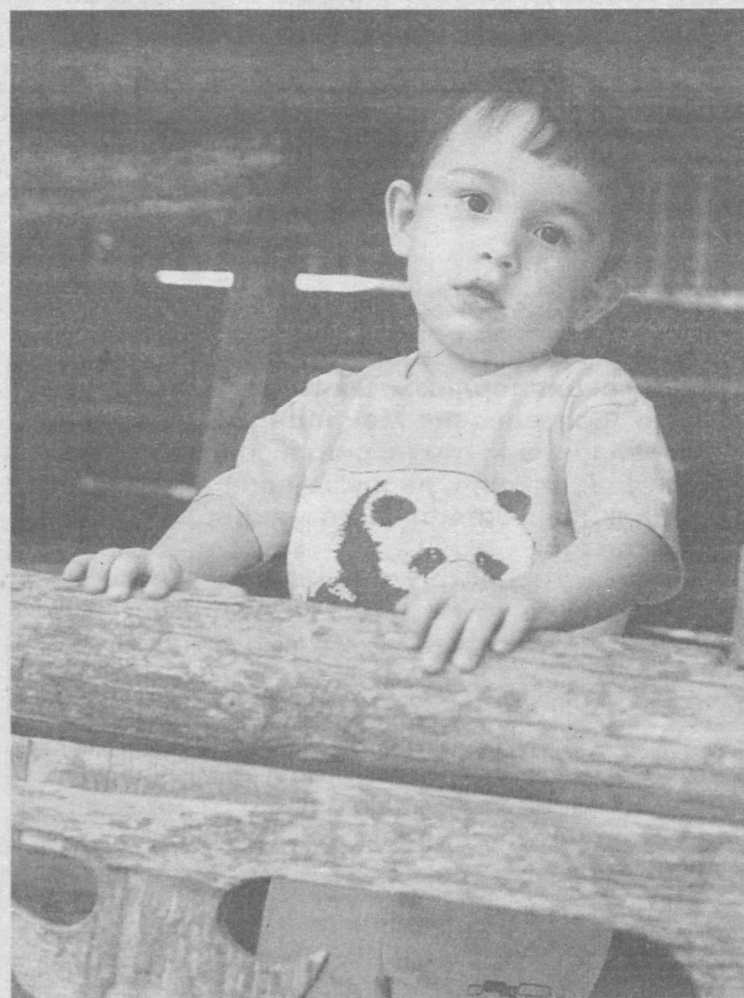
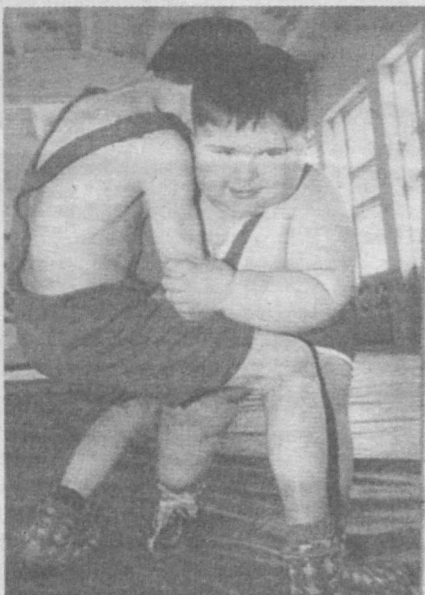
PAHLAVON KICHKINTOYLAR

Aziz bolajonlar! Ko'pchiligingiz "Meshpolvon", "Kachal polvon", "No'xot polvon" kabi ertaklarni o'qigansiz, albatta. Ehtimol ularning kuch-qudratiga havas ham qilgandirsiz. Biroq hayotda ham gohida ana shunday pahlavonlar uchrab turadi. Rossiyaning Qabardin-Bolqor respublikasida dunyoga kelgan Jambulot Xatxov uch yoshligida 44 kilogramm og'irlikka ega bo'lgan. U boshqa go'daklar kabi me'yoriy vaznda tug'ilgan. Lekin juda tez o'sa boshlagan. Balki ovqatni ko'p yegan dersiz. Yo'q, bolalar boqchasida tengdoshlari qatori bo'tqa, pechenye, sut, shirinliklar iste'mol qilgan. Onasi o'g'lining bu darajada tez o'sayotganidan hayratga tushib, shifokorlarga murojaat etgan. Do'xtirlar tekshirib ko'rib, mutlaqo sog'lom ekanligini aytishgan. Jambulot sport maktabida 16 kilogrammli ikkita toshni ko'tarib, hammani qoyil qoldirgan. Onasi uni "Planetaning rekordlar kitobi" nashriyotiga olib boradi. Jambulotni "Jahonning eng ulkan bolakayi" deb qayd etib, unga diplom va medal berishdi.

Tbilisi shahrida yashovchi pahlavon Luka Meleksishvili esa hali ikki yoshga to'lgani yo'q. Biroq og'irligi o'ttiz kiloga yaqinlashib qolgan. U ham tez rivojlanib, har oyda ikki kilodan semirib borgan.

TOPISHMOQLAR

O'yib oldim izi yo'q ***	Bossang bosilmaydi, chopsang chopilmaydi. ***
Asaldan shirin, zahardan achchiq. ***	O'zi bitta, ko'zi mingta. ***
O'zi yoq, ovozi bor. ***	Har bir ishni besh o'rtoq, Bajarar ahil, inoq.

Suv. So'z. Momaqaldirq. Soya. Elak. Barmoqlar.

DONO BOBO O'GITLARI

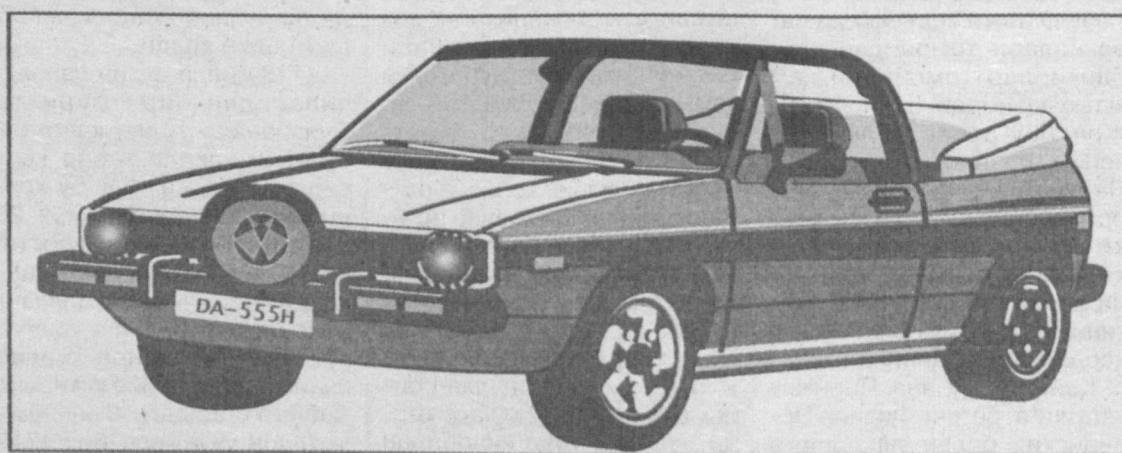
Aziz bolalarim! Yashayotgan jamiyatimizda har bir kishining o'z o'rni bor. Jamiyatdan yaxshi o'rin olib, hurmat-e'tiborga loyiq bo'lishni istagan kishi, boshqalarga nafi tegadigan, undan manfaat ko'radigan bo'lishi lozim. Buning uchun esa ilm egallab, biror kasb-hunarning egasi bo'lmoq kerak. Kimki, ilmsiz, hunarsiz bo'lsa, tanbal bo'lib qoladi. Jamiyatda bunday kishilar elning nazaridan qolib, hurmat-e'tibordan benasib bo'ladi.

Qadri bolalar! Quyida berilgan jadvaldan dunyo mamlakatlarining poytaxtlarini toping.

A	B	A	P	T	N	G	T	R	T
N	U	D	E	Sh	I	N	O	A	A
Q	A	R	V	A	Sh	J	A	K	B
L	B	A	B	I	S	L	U	K	O
O	R	A	U	P	I	O	B	O	D
N	I	T	K	A	O	M	O	N	E
D	S	L	A	R	D	E	J	A	Y
O	N	A	V	E	O	T	T	O	R
T	A	K	T	S	A	V	A	I	S
M	A	H	D	U	T	B	I	L	I

O'TGAN SONDA BERILGAN BOSHQOTIRMANING JAVOBLARI
Achambiti. Dalachoy. Isiriq. Ravoch. Ismaloc. Qariqiz. Qiy-
oq. Bodiyan. Bargizo't. Otquloq. Yalviz.

RASMLARDAGI O'N IKKITA FARQNI TOPING

Криминалистика бўлими	1000 грамм Француз адаби	Новча Кийим модели	Хаё, орла-ниш ҳисси	... ерда қолмас	Ж. Верди операси	Орол (Италия) Мубо-лаға	Сай-роки куш		
		Кўшиқ Шаҳар (ГФР)			Висла дарёси-нинг ирмоғи	Соғ танда соғ ...			
Ойбек шеъри Осма чирок				Рангли металл		Шаҳар (АҚШ) Англия газетаси	Инглиз ёзув-чиси	АҚШ-даги дарё	
Тирик мавжудоти	Француз газетаси			Тарки ... амри маҳол			Алба-ниядаги дарё		
				Йил ҳисоби			Хона-дон		
	Нота	«Кирол ...» (Шекс-пир)				Кўлтиқ (Ла-Манш бўғози)	Ж.И.Кусто ва Э.Ганьян ихти-роси (1943 й.)	Кирғиз халқ эпоси	
Шаҳар (Герма-ния)	Сьерра-Леоне-даги шаҳар	Пойтахт шаҳар (Европа)				Енисей ирмоғи			
							Хўжа-лик буюми	Англия-даги дарё	
Шахмат ўйинини бошлаш усули						Вьетнам майда пули			
		Шаҳар (Япония) Дарё (Вьетнам)	Волга ирмоғи			Элек-трод (Бельгия) Шаҳар	Физик олим Таъм		
Геомет-рик шакл	«Чингиз-хон» романи муаллифи	Детектив адабиёт асосчиси					Отнинг темир пойэф-зали	Сўз тур-куми	
			Ёзиш, расм чизиш куроли	Жан ... (кино-актёр)	Норвег мате-матиғи	«Комедия»-нинг отаси Тропик мева			Тонга давлати-нинг пойтахти
Газ	Орол (Адриа-тика денгизи)						Энг азиз таом		
		Атмос-фера ҳоди-саси	Ҳаша-рот тури		Эстон хона-даси	Тоғ (Греция) Узум дарахти	Африкада яшовчи туйёкли ҳайвон		
				Шифо-бахш неъмат					
		Украин ёзувчиси Давлат (Европа)		Иш-улов ҳайвони					
		Баҳо-лашнинг рақамли ифодаси	Дарё (Франция) Мўллик		Фран-цуз баста-кори				
			Қадимги юнон поэмаси	Рим импе-ратори	Америка туяқуши Мева			Муסיқа асбоби	
Мекси-кадаги вулкон	Ҳафта куни	Аёл исми	Пул бир-лиги		Мозель дарёси ирмоғи	Дунай ирмоғи	Таиланд-даги дарё	Довруқ Дарё (Европа)	
Ковун нави		Аралаш ем							Мансаб, лавозим
			Икки тил эгаси Тоқ сон	Шаҳар (Нью-Йорк штати)			Штат (АҚШ) 100 йил		Англия-даги шаҳар
Чили шоири				Ер ўлчов бирлиги	Фасл			Сотила-диган буюм	Мевали дарахт
Орол (Адриа-тика денгизи)			Катта сув оқими			Шаҳар (Эрон)		Помир-даги қишлоқ	
Инглиз ихти-рочиси			Кичик resto-ран		Олтин			Рус рассоми Елка	

Ҳамидулла АБДУЛЛАЕВ тузди.

ЎТган сонда берилган сканворднинг жавоблари

ЭНИГА: Кавушдўз. Тоғжамбили. Доно. Раққоса. Моки. Абад. Ём. Мармелад. «Иж» Фасл. «Милан». Олмалиқ. Хон. Сапёр. Ор. Март. Газетхон. Он. Кадр. Атир. Карпов. Аза. Қилич. Миноёт. Арз. Уфор. «Машъал». Иш. Нотилий. Икра. Ал. Офат. Майор. Ўқ. Икс. Заир. Оран. Ҳисори. Нотариус. Ишва. Ишқ. Тўти. Анод. Плёнка. Оқ. Жамалақ. Ремрак. Даллол. Арк. Табриқ.

БЎЙИГА: Дол. Жума. Ис. Фараз. Тафт. Адад. Асов. Бону. Режа. Билим. Кели. Донг. Мискар. Ми. Тиллақош. Орқа. Мор. Лама. Акт. Амал. Илтифот. Спорт. Ёрдам. Зона. Мун. Нотаниш. Ориф. Илёс. Тайм. Сирка. Чап. Камар. Лавозим. «Шайбонийнома». Навоий. Исроил. Макр. Синчковлик. Ол. Забаржад. Ринд. Тор. Пачкамар. Хўкиз. Шу. Қизиқиш. Ўта. Нева. Оила. Капитан. Мол. Акр. Еқа.

КАЛИТ СЎЗ: Номард хизматига ёндошма зинҳор. (Паҳлавон Маҳмуд)

СПОРТ+ФУТБОЛ

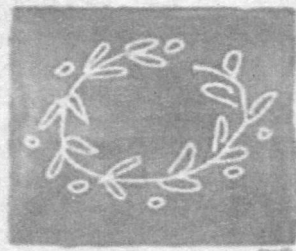
императори Феодосий Олимпиада ўйинларини ўтказишни таъқиқлаб қўяди, унинг набираси эса бу чиройли мусобақаларга батамом нуқта қўяди. Фақат XIX асрга келибгина француз Пьер до Кубертеннинг саъй-ҳаракатлари билан 1896 йили I Олимпиада ўйинлари Афинада ўтказилишига эришилади.

Нихоят, 28-бор ўтказилаётган ва яна ўз ва-

танига қайтган бу йилги мусобақалар иштирокчилари Афина усталари томонидан тайёрланган уч мингдан ошиқ медаллар шодаси учун кураш олиб бордилар. Шуниси аҳамиятлики, медалларни тайёрлашда 13 килограмм олтин, ҳар бирига бир тоннадан кумуш ва бронза сарф қилинган ушбу медалларнинг 986 таси олтин, яна шунчаси кумуш ва 1150 донаси бронзадир.

Энг қувончлиси, ушбу нуфузли мусобақаларда мамлакатимиз вакиллари ҳам муносиб иштирок этиб келишмоқда. 1996 йили Халқаро Олимпиада Қўмитасининг Лозаннадаги штаб-квартирасида юртбошимиз Ислом Каримовга Олтин олимпия ордени, шунингдек, Осиё олим-

пия кенгаши томонидан Осиёдаги сиёсий арбоблар орасида биринчи бўлиб Президентимизга Олимпия ордени топширилиши бунинг ёрқин далилидир. Сон жиҳатдан анча ортган спортчиларимиз бу йил ҳам юқори ўринлар учун тайёр ҳолда Грецияга жўнаб кетишди. Куйида Афинага йўл олган спортчиларимиз билан таништирамиз.

ATHENS 2004

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

Л. Перепелова, Г. Хубиева, С. Войнов, А. Журавлева, В. Смирнов, О. Щукина, Л. Дўстметова, З. Амирова, Э. Исоқов, П. Андреев.

СУЗИШ:

Р. Начаев, В. Агафонов, П. Васильев, О. Пухнатий, И. Шлемова, А. Морковин, О. Сидоров, О. Лишко, С. Искандарова, С. Цой, С. Паньков, М. Бугакова, Д. Бугаков, О. Гнедовская, Н. Поляков.

ЭРКИН КУРАШ:

Д. Мансуров, Д. Захартдинов, А. Тавказак, М. Иброгимов, А. Таймазов.

ЮНОН-РУМ КУРАШИ:

А. Чеглаков, А. Дохтуровили.

ОФИР АТЛЕТИКА:

Б. Усмонов, А. Ўринов, И. Холиқов.

БОКС:

Т. Донияров, Б. Султонов, Б. Хидиров, Д. Маҳмудов, Ш. Хусанов, Ш. Абдурахмонов, Ў. Хайдаров, И. Алборов, Р. Саидов.

ТАЭКВОНДО:

И. Кайдашева, Н. Микрюкова.

МИЛТИҚДАН ЎҚ ОТИШ:

В. Скоромнов, А. Аксёнова.

ДЗЮДО:

С. Зокиров, М. Каликулов, Э. Акбаров, Р. Саидов, В. Перетейко, А. Тангриев.

АКАДЕМИК ЭШКАК ЭШИШ:

В. Черненко, Е. Усарова, С. Богданов, Р. Наурвалиев.

БАЙДАРКА ВА КАНОЭДА ЭШКАК ЭШИШ:

А. Ряхов, А. Бобожонов, С. Борвов, Д. Стрижков, М. Тарасов, Д. Турчин, Д. Соцкий.

СПОРТ ГИМНАСТИКАСИ:

О. Чусовитина.

ТРАМПОЛИН:

Е. Хилько.

ВЕЛОСПОРТ:

С. Лагутин.

СТОЛ ТЕННИСИ:

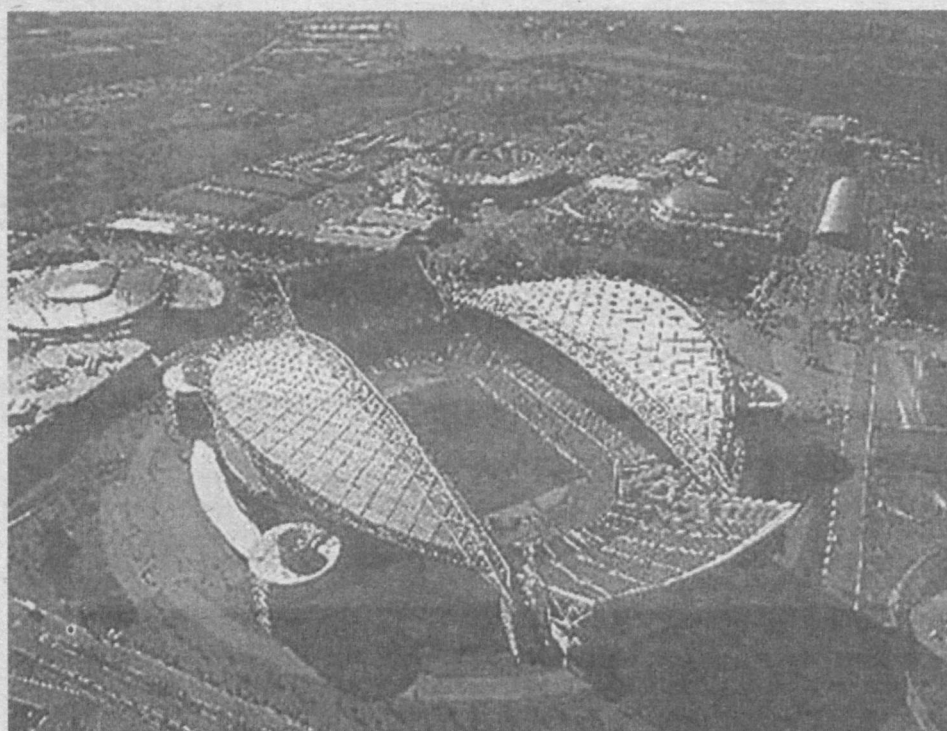
М. Иноятова.

Спортчиларимизга улкан зафарлар тилаб қолар эканмиз, ишонамизки ватанимиз обрўсини кўтаришда улар бор имкониятларини ишга соладилар.

ОЛИМПИАДА МАШЪАЛАСИ — АФИНАДА

Эртага — 13 август куни бутун дунё нигоҳи Грециянинг Афина шаҳрига қаратилади. Олимпиада ватанида шу куни 26 давлатни айланиб чиққан машъала қарийб 70 минг томошабиннинг бевосита ва 4 миллиард телетомошабиннинг билвосита гувоҳлигида тантанали равишда ёқилади. Олимпиада машъаласини футбол бўйича Европа чемпионлигини қўлга киритган Греция терма жамоаси футболчиси Демис Загоракис ёқади.

Тарих зарварақларида битилишича, Олимпия ўйинлари илк бор эрамиздан аввалги 776 йилда ўтказилган. Аммо 394 йилга келиб, Рим

ЯПОНИЯ — ОСИЁ ЧЕМПИОНИ

Нихоят, XIII Осиё чемпиони ҳам ўз якунига етди. Олтинчи ва еттинчи август кунлари энг кучли тўрт жамоа номи аниқ бўлди.

Дастлаб, майдонга тушган Эрон ва Бахрайн терма жамоалари бронза медали учун кураш олиб бордилар. Очик ва муросасиз равишда ўтган беллашув эронлик футболчиларнинг галабаси билан тугади — 4:2.

Финал ўйини бундан-да қизиқарли ўтганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Мухлислар билан лик тўла стадиондаги ўйин хитойликлар учун қайсидир маънода драматик яқун топди. Учрашувнинг 31-дақиқасида япониялик футболчилар олдинга чиқиб олишди. Орадан тўққиз дақиқа ўтиши билан бутун стадион ларзага келди. Чунки мезбонлар жуда чиройли тарзда ҳисобни тенглаштиришганди. Аммо маҳаллий мухлислар 65-дақиқага келиб, Осиёда ҳам Марадонанинг издошлари борлигига амин бўлишди. Япониялик Кожи Наката худди аргентиналик афсонавий футболчига айнан ўхшатиб, тўпни қўли билан дарвозага киритиб юборди. Кунчиқар мамлакат футболчиларининг учинчи тўпи эса сўнгги дақиқада киритилди. Япония — иккинчи бор Осиё чемпиони!

Мухлисларга маълум, Россиянинг "Спорт-экспресс" газетаси томонидан ташкил этилган "МДХ ва Болтиқбўйи давлатларининг энг яхши футболчиси" сўрови ҳар ойда ўтказилиб келинмоқда. Ушбу давлатларнинг спорт нашрлари иштирокида июль ойининг энг яхши футболчиси ҳам аниқланди.

2004 йилнинг дастлабки ойдан бошлаб ўтказилаётган бу сўровда Валерий Карпин (январь, Россия), Андрей Шевченко (февраль, март, Украина), Алексей Смертин (апрель, Россия), Дмитрий Аленичев (май, Россия), Марис Верпаковскис (июнь, Латвия) энг яхши футболчилар деб топилган эди. Энди эса бу сафга мамлакатимиз футболчининг фахри Миржалол Қосимов ҳам қўшилди. У июль ойи сўров натижаларига

ХУШХАБАРЛАР

кўра 61 балл тўплаб, биринчи бўлди.

Овоз бериш даврида турли мамлакатларнинг спорт нашрлари томонидан Александр Гейнрих ҳам бир неча бор кучли футболчи сифатида қайд этилди ва у 9 номзод орасида 7-ўринга сазовор бўлди.

Волгограднинг "Ротор" жамоасида тўп сураётган Владимир Радкевич ҳам терма жамоамиз сафига қўшилаётган бўлди. Ўзбекистон Футбол федерациясига ФИФА томонидан келган расмий жавобда бу масалага ойдинлик киритилди ва бундан буён тажрибали ҳимоячи Ўзбекистон терма жамоаси таркибида тўп суради.

Маълумки, Малайзияда бўлиб ўтадиган ёшлар ўртасидаги Осиё чемпионатида мамлакатимизнинг Рауф Инилеев бошчилигидаги ёшлари ҳам иштирок этишади. Улар тайёргарлик даврида айнан малайзиялик футболчилар билан Тошкентда ўртоқлик учрашуви ўтказдилар ва 3:1 ҳисобида устун келдилар.

ФИФА томонидан терма жамоаларнинг август ойи бўйича рейтинг жадвали эълон қилинди. Унга кўра 80-ўринда бораётган мамлакатимиз терма жамоаси 51-ўринга кўтарилиб олди.

10 август куни Ўзбекистон кубоги ярим

финал қатнашчиларининг дастлабки учрашувлари ўтказилди. "Пахтакор" ўз майдонида "Нефтчи" жамоаси билан учрашди ва кичик 1:0 ҳисобида устун келди. Муборақда "Трактор" билан ўтказилган иккинчи ярим финал учрашуви ҳам мезбонлар фойдасига ҳал бўлди 3:2. Жавоб учрашувлари 2 сентябрь куни ўтказилади. Эслатиб ўтамиз, финал 1 октябрь куни бўлиб ўтади.

Ўзбекистон XIII миллий чемпионатининг Олий лигаси иккинчи давра ўйинлари 14 августда бошланади. 14-турда "Қизилқум" — "Трактор", "Пахтакор" — "Машъал", "Навбахор" — "Насаф", "Самарқанд-Д" — "Бухоро", "Сўғдиёна" — "Локомотив", "Нефтчи" — "Металлург" жамоалари ўзаро беллашадилар.

Бурч ва масъулият

ОСОЙИШТАЛИК ҚОВЛИДАН БОШЛАНАДИ

Тинчлик. Биргина шу сўз замирида қанчалар маъно мужассам. Биргина шу сўз қалбимиздаги осудалик, хотиржамлик, ижодкорлик каби тушунчаларни жамлаштиради. Бу сўз бизни яхшиликка, дўстликка, тотувликка ундайди. Қалбларни, элларни бирлаштиради.

Эрта тонгда хотиржам ишга келишингиз, баракали меҳнат қилишингиз, ишдан сўнг оила, фарзандларингиз бағрига ошиқшингиз, ҳамма-ҳаммаси биргина ана шу сўзга, шу сўзнинг тўлақонли ифодасига боғлиқ.

Теварак-атрофингизга аста разм солинг. Юртимизнинг ҳар бир гўшасида миллати, динидан қатъи назар, ватандошларимиз тинчлик ташвиши билан бандлар. Улар хотиржам ишляптилар, етук, баркамол инсон бўлиш учун ўқиб билим оляптилар. Бунинг учун юртимизда шароитлар муҳайё. Ватан қалқонлари, осойишталик посбонлари ўз постларида хушёр туришибди. Улар халқи, Ватани учун ўз жонини фидо қилмоқдалар. Посбонини йиқитиб, халқини муте қиламан, деганларнинг хом хаёлларини пучга чиқаришмоқда. Лекин тинчликни, хотиржамликни, осойишталикни фақатгина ички ишлар ходимларининг кучи, ҳаракати билан асраб бўлмайди. Бу ишга барча бирдек ёғдошиши, курашиши керак.

Тинчликни таъминлаш, унинг учун курашишининг йўллари кўп. Шулардан бири маҳалламиз, хонадонимиз саришталиги, кўчаларимиз ободлигидир. Республика ИИБ махсус хизмати вакилларида ташкил топган гуруҳ Тошкент шаҳри кўчалари, маҳаллалар, кўп қаватли уйларда хавфсизликни таъминлаш мақсадида туманларни ёйлашиб чиқди. Кўриб кўз қувонадиган, кўпчиликка ибрат қилиб кўрсатса арзийдиган, милиция билан халқнинг ўзаро ҳамкорлигини яққол намоён этаётган маҳаллалар борлиги фахрлидир.

Президентимизнинг махсус Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг бир қатор қарорлари асосида қайта шаклланган профилактика хизмати нафақат ички ишлар идоралари, балки кенг жамоатчиликнинг ҳам таянишига айланди. Ушбу соҳанинг ривожини жиноятлар сонининг тобора камайиб, маҳаллалар осойишталиги таъминланишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Маълумки, жиноятчиликка қарши кураш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, оилалар-

да бўлиб турадиган низоларни бартараф этиш, тарбияси оғир ўсмирлар билан иш олиб боришда профилактика инспекторлари, маҳалла посбонлари, фуқаролар йиғинлари раислари, яраштириш комиссияси аъзолари баҳамжихат иш олиб боришмоқда. Ана шундай масканлардан бири Ҳамза туманидаги Аҳмаджон Назаров номли маҳалладир. Бу ердаги инсонларнинг тотувлиги, осойишталиги, саришталигини кўриб ҳавас қиласиз.

мов туманида жойлашган Беруний маҳалласидир. Бу ерда асосан эътибор ёшлар ва болаларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказишга қаратилган. Шу мақсадда болалар майдончаси, жажжигина ҳайвонот боғи ташкил этилган.

– Маҳалламиз аҳли аҳил. Бир ойда 3-4 марта ҳашар уюштириб, уйлар атрофи тозаланади. Футбол жамоамиз фаолият кўрсатмоқда. Маҳаллалараро тез-тез мусобақалар ўтказиб турамыз. Худудда

Улуғбек туманидаги “Олимлар” маҳалласидаги 5,7-кўпқаватли уйлар атрофи аҳоли томонидан чиқиндилар билан тўлдириб ташланган. Бунга на маҳалла фуқаролар йиғини, на аҳоли эътибор берапти.

Ҳамза тумани худудида фуқароларимиз паспорт қоидаларига қандай риоя қилаётганликлари текширилганда айрим кўпол қонунбузарликлар содир этилаётганлигининг гувоҳи бўлдик. Жумладан, туманнинг “Фарго-

билан ёнма-ён жойлашган 1-а уйда ҳам мавжудлиги аниқланди. Шу ўринда ҳақли бир савол томонидан чиқиндилар билан тўлдириб ташланган. Бунга на маҳалла фуқаролар йиғини раиси, фаоллар бу ҳолатдан наҳотки беҳабар бўлсалар? Ўзини, ўз уйини асрашга масъул бўлган инсонларнинг иш фаолиятига ким, қачон ва қандай баҳо беради?

Юнусобод тумани “Наврўз” маҳалласи худудида жойлашган 34-уйнинг 10-хонадони текширилганда вақтинчалик рўйхатдан ўтмаган, Сурхондарё вилояти Олтинсой туманилик уч фуқаро яшаётгани маълум бўлди.

Бундан ташқари, Мансурхўжаев номи маҳалланинг Шахристон кўчасидаги 3-а уйнинг ертўла ва чордоқ эшиклари, “Уч қахрамон” маҳалласидаги 9 қаватли 16 ва 15-а уйлар ертўлаларининг эшиклари қулфланмаганлиги аниқланди. Яқингинада бўлиб ўтган аянчли воқеалардан тегишли соҳа ходимлари ўзларига хулоса чиқармаганлар шекилли.

Шу билан бир қаторда 15-а уйнинг 56-хонадони бутунлай ташландиқ ҳолатда. Бу қаровсиз уйда номаълум шахслар яшаётган экан. Акмал Икромов тумани “Катта қаъни” маҳалласи Фозил тепа кўчаси 2-уйда яшовчи Юсуфбек Ҳакимбековнинг хонадониде ёллашиб ишлаётган Қашқадарёлик тўрт ўспирин ҳам-қишлоғи билан вақтинчалик рўйхатдан ўтмагани ойдинлашди.

Огоҳлик, хушёрлик, ўзи ва ўзгаларнинг

ҳаётини асраш, фуқароларнинг ҳуқуқий билимини ошириш, ёшларнинг дунёқарашини шакллантириш ҳозирги куннинг энг долзарб вазифаларидан бири ҳисобланади. Чунки, халқимизнинг тинч-тотув, фаровон ҳаётини кўра олмайдиган, фақат ўз манфаатини ўйлаб, фарзандларини амалга оширишга ҳаракат қилаётган турли диний-экстремистик оқимларга мансуб террорчи гуруҳлар осуда ҳаётимиз, яратувчанлик фаолиятимизни издан чиқаришга ҳаракат қилмоқда.

Юқоридаги каби салбий ҳолатлар эса уларга жуда кўл келади. Бунинг ҳеч ким, ҳеч қачон унутмаслиги шарт. Бунинг террорчи-қўпорувчилар ҳуружидан ҳалок бўлган беғуноҳ инсонлар, хизмат вазифасини бажариш вақтида мардларча ҳалок бўлган Ватан посбонлари яхши билишар эди. Уларнинг увол кетган умрлари ҳаққи-хурмати учун ҳам биз, ҳозирги фаровон ҳаёт лаззатларидан баҳраманд бўлаётган инсонлар бунинг унутмаслигимиз, аксинча, бундай иллатларга қарши курашишимиз керак. Лекин минг бора афсуслар бўлсинки, айрим фуқароларимиз бунинг ёдларидан чиқариб қўйишмоқда.

Республика ИИБ раҳбарияти ҳамда Тошкент шаҳар ҳоқими Р. Шоабдурахмонов томонидан тасдиқланган махсус режага асосан Тошкент шаҳри худудида ҳуқуқбузарликлар ва жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши курашиш бўйича маҳалла оқсоқоллари, хотин-қизлар кенгашлари раислари, маҳалла посбонлари сардорлари, профилактика инспекторлари ҳамда мутасадди раҳбарлар билан жойларда

“Хушёрлик, огоҳ бўлиб яшаш бу бир кунлик ёки бир ойлик мавсумий масала эмас, балки кундалик иш, кундалик амалий ҳаракат бўлиши зарур” мавзусида йиғилишлар бўлиб ўтаяпти.

Хулоса шуки, ички ишлар идораларининг барча соҳа ходимлари юртимизда тинчлик, кўчаларимизда осойишталик, хонадонларимизда осудалик бўлиши учун бор куч ва маҳоратларини ишга солишмоқда. Ўз ўрнида тинчликсевар халқимиз ҳам осойишталик посбонларига ҳар томонлама кўмаклашяпти. Зеро, шу юрт фарзандиман, шу юрт посбониман деган ҳар бир инсоннинг мақсади битта – у ҳам бўлса тинчлик ва осойишталикдир.

Абдуҷаббор АБДУНАБИЕВ,

ИИБ ҲООБ бўлим бошлиғи,

милиция подполковниги.

Суратларда: тадбирдан

лавҳалар.

Феруза САЪДУЛЛАЕВА

олган суратлар.

Биз бу гўшага соат 22.00ларда бордик. Вақт кеч бўлишига қарамай маҳалла гузариде одамлар гавжум. Профилактика инспектори ва маҳалла оқсоқоли Собир ака Комилов тунги гуруҳ аъзоларига навбатдаги ишлар бўйича йўриқнома беришаётган экан.

Тартиб-интизомли маҳаллалар қаторида ибрат қилиб кўрсатса арзийдиган кўп қаватли уйлардан иборат гўшалар ҳам мавжуд. Шулардан бири Собир Раҳи-

кичкинагина ҳайвонот боғи, болалар ўйингоҳи бор. Буларни маҳалламиз фуқароси Абдулла Охунжонов бош-қош бўлиб ташкил қилган, – дейди маҳалла оқсоқоли Одилжон Низомов.

Обод маҳаллалар билан бир қаторда умуман эътиборсиз ҳолда ташлаб қўйилган, тартибсизлик ҳукмрон бўлган масканлар, кўп қаватли уйлар, кўчалар ҳам учрайдики, бундай салбий ҳолат кишини ташвишга солади. Жумладан, Мирзо

на йўли” кўчасидаги 9-уй, 36-хонадонга ташриф буюрганимизда, бу ерда республика мизнинг турли вилоятларидан келиб, мардикорчилик қилаётган, Кўйлик бозорида савдо-сотик билан шуғулланаётган 15 нафар фуқаро паспорт қоидаларини бузган ҳолда, вақтинчалик рўйхатдан ўтмасдан яшаётганлиги аниқланди. Улар ҳатто хонадон эгаси кимлигини ҳам айтиб бера олишмади. Бундай ҳолат ушбу уй

Унутилмас сиймолар

Шундай одамлар борки, улар қисқа умр кўрсалар-да, ўзларидан ўчмас из, яхши ном қолдириб кетадилар. Ана шундай инсонлардан бири Ҳасан Йўлдошев эди. У телеминиатюралар театрига ўзига хос мактаб яратди, десак муболаға бўлмас. Ҳасан ака ижросидаги ҳар бир образ томошабинлар қалбидан жой олган. Афсуски, бевақт ўлим уни орамиздан олиб кетди. Бугун у киши ҳаёт бўлганларида 68 ёшни қаршилаган бўлардилар...

Биз Ҳасан Йўлдошевнинг рафиқаси Нурхон опа, шунингдек, Роза опа ва Эргаш ака Каримов, Хайрулла Саъдиев билан атоқли санъаткорни бир дам хотирладик.

САНЪАТИМИЗ ДАРҒАСИ

«ЭНГ КЕЛИШГАН ЭРКАК»

(Нурхон опа хотиралари)

— Мен Ҳасан ака билан талабалик йилларида танишганман. Тўйимиз 1958 йилнинг 4 августида бўлган. У киши жуда меҳрибон, оққўн-гил, самимий ва энг муҳими, эл ардоғидаги инсон бўлган. Қўлларидан келганча ҳаммага яхшилик қилар эдилар.

Умримнинг энг ширин ва бахтли онлари Ҳасан ака билан бирга кечган, деб биламан. Ўзингизга маълум, Ҳасан ака келишган ва савлатли бўлганлар. Ҳали-ҳали кечагидек эсимда. Днепр бўйлаб теплоходда дам олгани кетаётган пайтимизда «Энг келишган эркак» танлови ўтказилаётган экан. Ташкилотчилар бирданга Ҳасан акани голиб деб топган. Ҳасан ака ўшанда ўзбекча латифаларни русчага ўгириб айтиб кулдириб, ҳаммани хурсанд қилганлар. Яна бир воқеа. Чортоқда дам оляпмиз. Шунда Тошкентдан бир гуруҳ актёрлар томоша кўрсатгани келишди. Улар орасида Хайрулла Саъдиев ҳам бор эди. Ҳасан аканинг тўғрилигини қаранг-да, ўша томошага бепул ҳам киришимиз мумкин эди. Йўқ, иккита чипта олдик. Томоша бошланди. Барибир Ҳасан акага мухлисларнинг

кўзи тушган эмасми, сиз ҳам сахнага чикинг, деб қўймай таклифлар туша бошлади. Шунда Ҳасан акам: «Барака топгур яхшилар, мен ҳам сиз каби дам олгани келдим. Мана чиптам. Бугун бир томоша кўрай мен ҳам», — дедилар. Йўқ бўлмади. Сахнадаги актёрлар ҳам илтимос қилиб барибир сахнага олиб чиқишди.

Ҳасан ака оилапарвар, фарзандларига меҳрибон ота эдилар. Оғир касал бўлганларини мендан яширишга ҳаракат қилардилар. Таниш-билишларга «Нурхон билмасин касалимни, билса сиқилади», дер эканлар. Касаллик барибир ўз кучини кўрсатди. 1986 йил 27 июлда оғир касаллик Ҳасан акани орамиздан олиб кетди. Вафотларидан сўнг «Ҳасан Йўлдошев «Пахтаой» дастасидаги қизи авиа-ҳалокатга учрагандан сўнг, сиқилиб вафот этибди» деган гаплар ҳам бўлди. Йўқ, бу мишмиш, холос. Қизим ҳеч қандай «Пахтаой» дастасига қатнашмаган. Аллоҳга шукур, фарзандларим соғ-саломат. Лекин қариганда эрхотин бир-бирига суяниб қоларкан. Фарзандларимизнинг роҳатини кўриб, набиралар қуршовида ўтирадиган пайт келганда Ҳасан аканинг орамизда йўқлигидан хафа бўлиб кетаман. Уларнинг ўринлари ҳали-ҳали

билинади. Кўчадан набираларим «Бувижон, биздан кимнинг набирасисан? деб сўрашди. Биз «Ҳасан Йўлдошевнинг набираларимиз», деб жавоб берсак, «Вой, шундай машҳур инсоннинг набирасимисизлар!» дея бизни, буваимизни дуо қилишди», деб келишса хурсанд бўлиб кетаман. Куни кеча катта набирамиз фарзандли бўлди. Демак, Ҳасан аканинг зурриёди яна биттага кўпайди.

СОЧ ЎСТИРУВЧИ УСТА

(Эргаш Каримов хотиралари)

— Ҳасан билан мен болаликдан дўст эдик. Мактабни бирга тугатиб, ҳужжатларимизни санъат олийгоҳига топширдик. 1954 йилдан талабалик йилларимиз бошланди. Иккимиз ниҳоятда аҳил эдик. Ҳасан тиришқок, бир ишни бошладимми, охирига етказадиган истеъдодли йигит эди. 1958 йилда ўқишни тугатдик. Ниятимиз Хамза театрига ишга кириш эди. Афсуски, бизга Термизга йўлланма беришди. Ўша пайтлари ўқишни битиргач, икки йил вилоятларда ишлаб келгачина диплом бериларди. Шу тариха икки йил ортда қолди. Ҳасан диплом олгач Тошкент маданий-оқартув техникумига ўқитувчи бўлиб ишга жойлашди. Мен эса телевидениега. Ўша вақтлар телеминиатюралар театри энди шаклланаётган вақтлар эди. Мен Ҳасанни ҳам телевидениега таклиф қилдим. Орадан 5-6 йил ўтиб, телеминиатюралар театрига режиссёр ассистенти бўлиб ишга келди. Шу билан бирга роллар ҳам ижро эта бошлади. Бу орада «Табассум» радиожурналига ҳам қатнашиб юрдик. Унинг ҳаётида муҳим ўрин

тутган нарса Эргаш Раимов, Элбек Мусаев ва Алп Жамол билан биргаликда ёзилган «Ёз кунларининг бирида» миниатюрасидир. Сценарий бўйича актёрлар ўз номлари билан қолганлар. Ҳасан ана шу видеофильмда ўз ролини қойилмақом қилиб ижро этган. Раҳматли Воҳид Қодировнинг бошига «сочингиз ўсади» деб челақ кийдириб кўядиган сахна бор. Кўпчилик буни бачканаликка йўйиши мумкин эди. Ҳасан Йўлдошев самимий қарашлари, образга жиддий ёндашуви билан бу «бачкана»ликни кулгили ҳолатга келтира олган. Ҳасан ижросидаги ҳар бир роль телевидение олтин фондида сақланяпти. У асарни ўқиб чиқиб, ёқмаган жойларини дангал адиб ёки режиссёрга айтиб, ўзига, табиатига мослаштириб оларди. Шунинг учун ҳам унинг роллари табиий чиқиб, томошабинлар қалбидан муносиб жой ола олган.

«БУЮК АКТЁРНИ УРГАНМАН»

(Роза Каримова хотиралари)

— Ҳасан аканинг ҳар бир қилиги ўзига жуда ярашарди. Гилам дўппини кийиб, тилини чиқариб кулишларининг ўзи бир олам эди. Расм чиқишни ҳам яхши кўрарди. У том маънодаги ижод киши эди. Ёзувчи ва режиссёрларга ўз фикрини очик айта олар ва ўзи хоҳлагандек натижага эришмай қолмасди. Ҳасан акадан кейин бошқалар ҳам бошига гилам дўппи кийиб, уларга таҳлид қилишди, аммо ўхшамади. Ҳасан Йўлдошев такрорланмас истеъдод соҳиби эди. Бир-биримизга ҳеч қаттиқ гапирмаганмиз. Бир куни бир образ устида ишлаётган эдик Мен у кишига тарсаки туширишим керак. Лекин ҳеч қаттиқ уролмаман. Эргаш акам: «Буни ижод дейдилар, қаттиқ урвер, ҳеч нима қилмайди», — дедилар. Шу гапдан сўнг мен Ҳасан акани қаттиқ уриб юбориман. Анча вақтгача кўзларига

кўринмай юрдим. Мана шунақа гаплар. Илоҳим, бу инсоннинг руҳлари шод бўлсин.

«МЕНИ ЭСА УРАРДИЛАР»

(Хайрулла Саъдиев хотиралари)

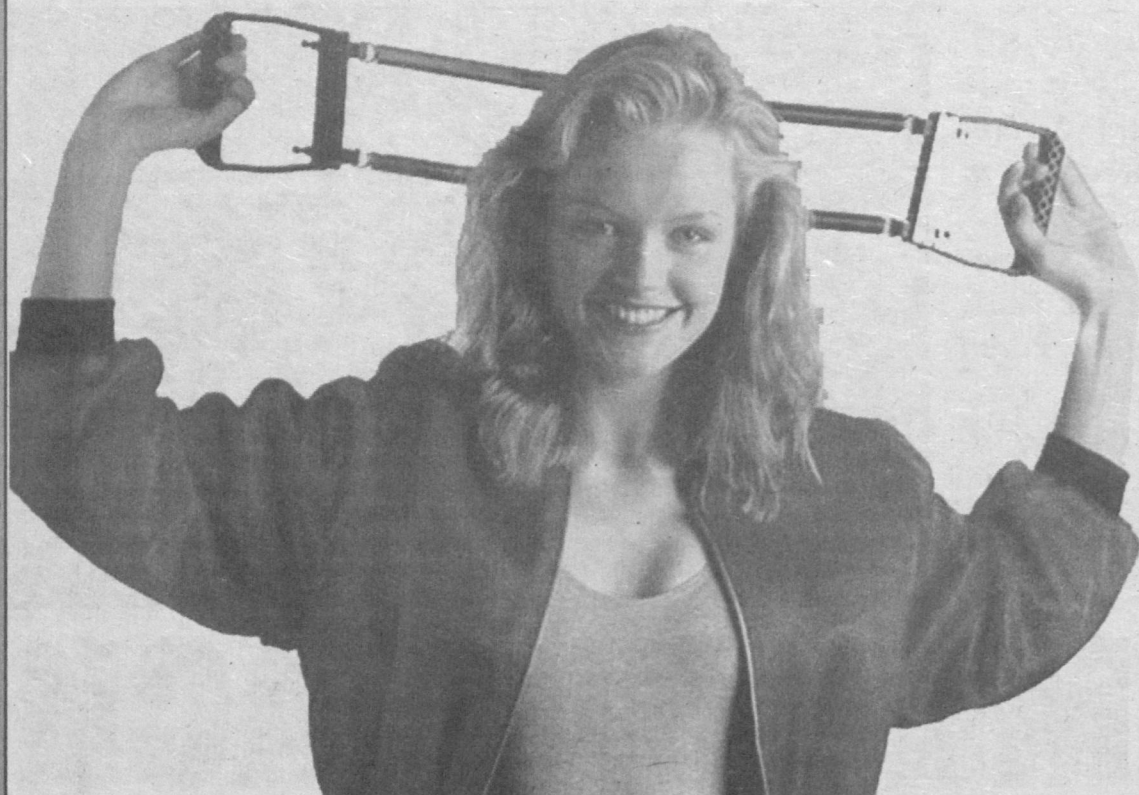
— Мен Ҳасан ака билан кўпинча ота-ўғил ролини ўйнардим. Ҳасан ака сценарийни ўқиб «Хайрулла, кел, мана буни машқ қилиб кўрамиз» дердилар. Роль ижро этаётганимизда бошимга «тарс» этиб тушириб қолардилар. Мен «нега урасиз?» десам, «қизиқ-да» деб қўлларини бир-бирига «қарс» этиб уриб, тилларини чиқариб кулиб кўярдилар.

Ижодимнинг энг гуллаб-яшнаган палласи Ҳасан ака билан ишлаган пайтларим, деб биламан. Улар билан сценарийдан ташқари ғоя туғилиб қолгудек бўлса яхшилаб пиштириб, ижро этиб кетаверардик. Масалан, «Ёз кунларининг бирида» деб аталувчи миниатюрада мен учун ҳеч қандай роль йўқ эди. Ишга келаётсам бир гуруҳ актёрлар суратга олишга кетишяпти. «Юр, сенга ҳам бирор нарса чиқиб қолар» деб олиб кетишган. Ўша миниатюрада ижро этган образим йўл-йўлакай ва суратга олиш жараёнида тугилган. Мен ана шундай инсон билан бирга ишлаганимдан, улардан озми-кўпми санъат сирларини ўрганганимдан фахрланаман. Ҳа, Ҳасан Йўлдошев гарчи орамиздан эрта кетган бўлса-да, армонсиз кетди. 60-70 йилларда унинг овози янграмаган хонадон, истеъдодидан завқланмаган одам йўқ эди десак, муболаға бўлмайди. Санъаткор бўлиш қийин. Узоқ йиллар эл назаридан тушмай, томошабин эҳтиромини қозониш ундан ҳам қийин. Ҳасан Йўлдошев камдан-кам ижодкорга насиб этадиган шундай бахтга сазовор бўлган санъаткордир. Халқимиз уни ҳаммиша кумсаб, ижодини соғиниб, ардоқлаб яшайди. Санъаткор учун тўқис бахт ҳам шу!

Мастура ЮНУСОВА.

САЛОМАТЛИК САҲИФАСИ

БАРДАМЛИК СИРИ

Бир пайтлар ишхоналарда ишлаб чиқариш гимнастикаси бажарилган. Мактабларда ҳам дарслар бошланишдан олдин эрталабки бадантарбия машғулоти бажариларди. Аммо кейинги пайтда бунга эътибор берилмай қолди.

Кам ҳаракат қилиш киши соғлиғи учун зиёнлигини мутахассислар такрор-такрор таъкидлашаёпти. Ички ишлар идоралари тизимида ҳам фаолияти кўпроқ ўтириб ишлаш билан боғлиқ ходимлар бор. Ахборот марказлари, кадрлар бўлимлари, қолаверса, бошқарув аппаратлари ходимлари шулар жумласига киради.

Улар иш орасида энгил гимнастика машқларига 15-20 дақиқа вақт ажратсалар кифоя. Қарабсизки, чарчолари тарқаб, ўзларини тетик-бардам ҳис этишади. Машқларни иш куни ўртасида, тушликдан олдин ба-

жариш мумкин. Ёки бутун иш куни давомида вақти-вақти билан машқ қилса ҳам бўлади. Масалан, компьютер олдида ўтирганингизда оёқларингизни бир неча бор узатиб-йиғиб чигалини ёзинг. Ҳамкасбларингиз нафас ростлаш учун ташқарига чиқишганда хонангизда бир неча марта эгилиб-қаддингизни ростланг, ўтириб-туринг. Йўлакка чиқиб у ёқ-бу ёққа бориб-келинг, зинадан чиқиб-тушинг.

Айниқса, оёқни асраш, чиниқтириш керак. Агар хизмат юзасидан кўп тик туришингизга ёки ўтиришингизга тўғри келса, бу қон айланишига салбий таъсир этади. Оёқ учун энг яхши машқ-юриш. Фурсат, имкон туғилдими йўлак бўйлаб хоҳланг секин, хоҳланг тез-тез юринг. Узоқ вақт бир жойда тикка турганингизда вақти-вақти билан вазнингизни у оёғингиздан бу оёғингизга

солинг. Оёқларни чалиштириб ўтиришдек зарарли одатингиз бўлса ташланг.

Ўтириб ишлайдиганлар исташса-исташмаса гавдаларини олдинга эгишларига тўғри келади. Умуртқалар майишиб қолмаслиги учун фурсат топиб хона деворига гавдангизни қапиштириб сўнг қаддингизни ростланг. 1-2 дақиқа туриб, 7 марта бурун орқали чуқур нафас олиб, оғиз орқали нафас чиқаринг. Шу ҳолатда хона бўйлаб юринг.

Организм кўпинча кислород билан етарли миқдорда таъминланмаслиги оқибатида тез чарчайди. Сабаби, кундалик ҳаётимизда юзаки нафас олишига ўрганиб қолганмиз.

Толиқишни тарқатишнинг энг осон, содда йўлларида бири чуқур-чуқур нафас олишдир. Ишонч ҳосил қилиш учун бир синаб кўринг.

Фойдали маслаҳатлар

● Агар табиий ўзгаришларга таъсирчан бўлсангиз, геомагнит ҳодисалари кучайганда жисмоний фаоллигингизни пайсайтиринг, оғир аклий меҳнатдан сақланг. Меъёридан ортиқ овқатланманг, яхшиси кўпроқ суюклик ичинг, тоза ҳавода сайр қилинг, ухланг.

● Тез-тез апельсин истеъмол қилсангиз юрак-қон томир касалликларига чалинишдан сақлайди, асаб тизимида ижобий таъсир қилади, жигарни мустаҳкамлайди.

● Мигрен (бош оғриғи) хасталигидан азият чекадиганларга мутахассислар нина муолажасини тавсия этишади. Бу усул аънанавий ҳапдорилардан кўра кўпроқ наф келтирар экан.

● Диетологлар долчин қандли диабет касаллигининг кечишини энгиллаштиради, деган хулосага келишди. Шифокорлар бе-

морларга ҳар куни бир чой қошиқ долчин истеъмол қилишни тавсия этишади. Уни бўтқа, қаҳва, мева шарбатлари ва бошқа таомларга қўшса бўлади.

● Эснашни мажбуран тўтиб туриш зарарли. Бу қадимий инстинкт кишининг руҳий чарчоларини тарқатиб, бош миянинг кислород билан таъминлашини яхшилайди.

● Худди болакайлардек эмаклаш ҳам жисмоний ҳорғинликдан халос бўлишга ёрдам беради. Бунда ўнг қўл билан чап оёқ ва чап қўл билан ўнг оёқ бир вақтда ҳаракатланади. Хонангиз бўйлаб икки-уч марта айлансангиз, кифоя.

● Анор пўсти қайнатмасини ичишда эҳтиёт бўлинг. Унинг ортиқчаси бошни айлантиради, кишини ҳолсизлантиради, кўзга (кўринишга) салбий таъсир қилиши мумкин.

ЎТКИР ИЧАК ИНФЕКЦИЯЛАРИ

Ёз фаслида ўткир ичак инфекциялари кўп учрайди. Чунки мева-чевалар пишади. Уларни истеъмол қилишдан олдин қўлингизни албатта совунлаб ювиш, меваларни эса қайнаган сувда чайиб, истеъмол қилиш керак. Айниқса, болаларда ўткир ичак инфекцияси оғир ўтади, сабаби, уларнинг организми сувсизланишга чидамсиз бўлади. Болаларни ота-оналари, қариндош-уруғлари назорат қилиб туриши, нима сабабдан ичак инфекциялари пайдо бўлишини уларга яхшилаб тушунтиришлари керак. Ичак инфекцияси бошланган заҳоти шифокорга мурожаат қилинг. Касалликни ҳар хил микроорганизмлар кўзгатади, у ич суриши, интоксикация, баъзан сувсираш аломати билан намоён бўлади. Ўткир ичак инфекциясига сабаб бўлаётган асосий микроорганизмлар шигеллалар, сальмонеллалар, эшерихиялар, турли вируслардир.

Ўткир ичак инфекциялари билан оғирган бемор, бактерия ташиб юрвчи одам ва ҳайвонлар касаллик манбаи бўлиши мумкин. Овқат билан бирга микроблар одам организмга кириши натижасида вужудга келадиган инфекцияларни овқат токсик инфекциялари деб юритилади. Сальмонеллалар асосан гўшт ва гўшт маҳсулотлари орқали организмга киради.

Озиқ-овқат орқали кирган микроблар меъдадан ингичка ва йўғон ичакка ўтади. Улар парчаланганида ҳам токсинлар ажралиб чиқади.

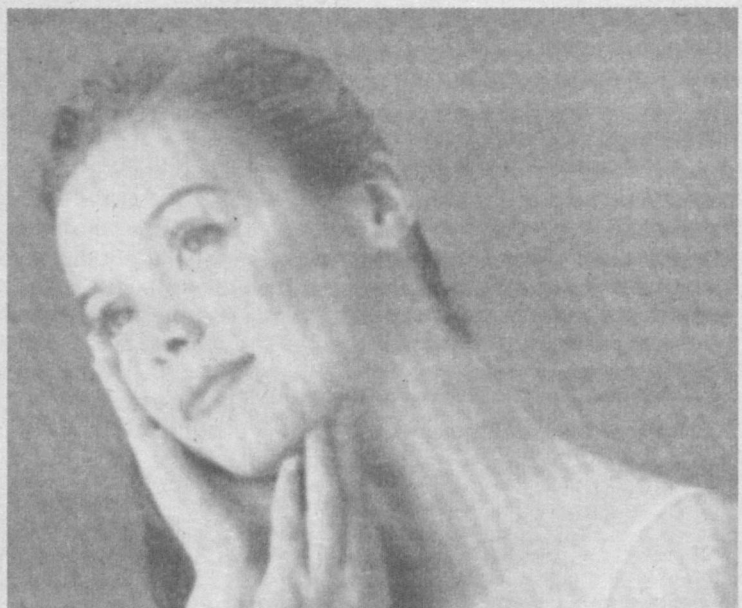
Токсинлар ичак шиллик пардасини яллиглантиради, бунинг натижасида ичак фаолияти бузилади. Токсин марказий ва вегетатив асаб тизимида таъсир қилиб, уларни издан чиқаради. Бунда сув электролит алмашиниши бузилиб, бемор тез-тез чанқайди.

Ўткир ичак инфекциясига учраган беморларда кўнгил айнаш, қорин оғриқ, кейинроқ ич суриш кузатилади. Ахлат суюқ, сариқ-яшил рангда ва бадбўй бўлади. Қайта-қайта қайт қилиш ва ич суриш натижасида сувсираш ҳолати юз беради.

Ўткир ичак инфекциясини имкон борича барвақт аниқлаб, касаллик бошида одамларга юқмаслик чора-тадбирларини кўриш лозим. Ичи кетган барча беморлар назорат остида бўлиши керак. Озиқ-овқат тайёрланадиган, сақланадиган ва сотиладиган жойларда ишловчилар вақти-вақти билан текшириб турилиши зарур. Аҳолини сув билан таъминлайдиган иншоотлар қаттиқ санитария назорати остида бўлади. Озиқ-овқат маҳсулотларини сақлаш шароитлари талабга жавоб берадиган бўлиши муҳим. Овқат тайёрлашда гигиена қоидаларига қаттиқ риоя қилиш зарур. Йирингли касаллиги, ангинаси бор одамларга овқат тайёрлаш, сотиш билан боғлиқ ишда ишлашга рухсат бериш мумкин эмас.

Гулчеҳра ШАРОПОВА
шифокор.

АСТМА ХУРУЖИ БОШЛАНСА...

Бронхиал астма хуружга қарши ингаляторлар самарали воситадир. Буни сурункали хасталикка учраган беморлар яхши билишади. Аммо баъзан керакли восита ёнингизда бўлмаслиги мумкин. Бундай ҳолда шифокор чақириш керак. У етиб келгунича ўзингизга ёрдам беришга ҳаракат қилинг. Яъни:

● Аввало ўтиринг.

● Ёнингизда бирор танишингиз бўлса, ундан орқангизни уқалашини илтимос қилинг. У кафтини қайиқчага ўхшатиб қовуштириб, орқангизга уриб чиқсин.

● Кулоғингизнинг юмшоқ жойни уқаласангиз ҳам яхши нафи тегади. Фақат узоқ вақт, тез-тез уқалаш керак.

● Астма таъсирида илк бор нафаси сиқилаётган киши кўрқиши, ваҳимага тушиши табиий. Бу эса беморнинг ахролини оғирлаштиради. Унга қайноқ сувга аралаштирилган 60 томчи валокордин берилса, кўрқув ҳиссини дарҳол тарқатади.

